

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΑΙΤΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ.**

**Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ, ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ
ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ
ΠΡΕΒΕΖΑΣ**

Εισηγητές: Ζηνακώβ Αλέξανδρος 00371

Επιβλέπων: Κόλιας Γεώργιος

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος στην Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών.**

Πρέβεζα, Ιούνιος 2025.

CAUSES OF TAX EVASION AND AVOIDANCE IN GREECE.

**THE VIEW OF BANK EMPLOYEES , ACCOUNTANTS AND EMPLOYEES OF
FINANCIAL SERVICES IN THE PREFECTURE OF PREVEZA**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 11-06-2025

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Γεώργιος Κόλιας

Αναπληρωτής Καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής

Ιωάννης Γκανάς

Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Ευστράτιος Κυπριωτέλης

Επίκουρος Καθηγητής

© Ζηνακώβ Αλέξανδρος

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα διπλωματική εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Ζηνακώβ Αλέξανδρος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ. Κόλια Γεώργιο για την πολύτιμη καθοδήγηση του. Επιπλέον, θέλω να ευχαριστήσω θερμά όλους τους Τραπεζικούς υπαλλήλους, Λογιστές και τους υπαλλήλους των Οικονομικών Υπηρεσιών του Ν. Πρέβεζας για την βοήθεια που μας πρόσφεραν στην συγκέντρωση των στοιχείων. Επιπρόσθετα, οφείλω να αφιερώσω την διπλωματική μου εργασία στην σύζυγο μου και τα δύο μου παιδιά οι οποίοι μου συμπαραστάθηκαν κατά την διάρκεια του ΠΜΣ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής αποτελούν ένα σημαντικό πρόβλημα για την εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Ειδικότερα στην Ελλάδα συναντούμε έξαρση της φοροδιαφυγής με τα αποτελέσματα της να επηρεάζουν την ελληνική οικονομία. Διαπιστώνεται πως η λήψη μέτρων κατά της φοροδιαφυγής είναι στην πλειονότητα τους αναποτελεσματικά, με βασικά αίτια την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, την έλλειψη μηχανογράφησης, τους μειωμένους ελέγχους αλλά και την μειωμένη φορολογική συνείδηση των πολιτών.

Έτσι στην παρούσα εργασία θα αναλύσουμε τον ορισμό της έννοιας του φόρου, τις βασικότερες αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα, θα αναλύσουμε τις μεθόδους μέτρησης της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας στην Ελλάδα, θα δούμε τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί στην Ε.Ε κατά πρακτικών φοροαποφυγής και θα μελετήσουμε τις επιδράσεις της φορολογίας στην φτώχεια και την διανομή του εισοδήματος.

Τέλος θα αναλύσουμε την μεθοδολογία της έρευνας, το Στατιστικό δείγμα και θα αναφέρουμε τα αποτελέσματα από την έρευνα του ερωτηματολογίου με τα συμπεράσματα μας.

Λέξεις-κλειδιά: Φοροδιαφυγή, Τρόποι αντιμετώπισης παραοικονομίας, Φορολογία και Εισόδημα.

ABSTRACT

The phenomena of tax evasion and tax evasion are a major problem for the proper functioning of the state. In particular, in Greece, we meet the exacerbation of tax evasion with its results to affect the Greek economy. It is noted that tax evasion measures are most ineffective, with basic causes of the complexity of the tax system, a lack of computerization, reduced controls and reduced citizens' tax consciousness.

Thus, in this paper we will analyze the definition of the concept of taxation, the key causes of tax evasion and tax evasion in Greece, we will analyze the methods of measuring tax evasion and the underground economy in Greece, we will see the rules laid down in the EU against practical tax evasion and We will study the effects of taxation on poverty and distribution of income.

Finally, we will analyze the research methodology, the statistical sample and will mention the results from the survey of the questionnaire with our conclusions.

Keywords: Tax evasion, ways to deal with black economy, taxation and income.

Περιεχόμενα

EYXAPIΣΤΙΕΣ.....	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ABSTRACT	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1° : ΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ.....	11
1.1 Έννοια και χαρακτηριστικά γνωρίσματα.	11
1.2 Ταξινόμηση των Φόρων.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2° : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....	13
2.1 Έννοια και Ορισμός της Φοροδιαφυγής.	13
2.2 Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής.	13
2.3 Έννοια και ορισμός της φοροαποφυγής	17
2.4 Μέθοδοι μέτρησης της φοροδιαφυγής.....	19
2.5 Μέτρα της ΕΕ και της Ελλάδας για τη δίκαιη φορολογία των επιχειρήσεων	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3° : ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	25
3.1 Τρόποι αντιμετώπισης φοροδιαφυγής.	25
3.2 Ο ρόλος των φορολογικών ελεγκτών.	27
3.3 Αρχές του συστήματος των ποινών και στόχοι.	29
3.4 Κατηγορίες Φορολογίας Εισοδήματος.....	29
3.5 Σύγχρονοι μέθοδοι και ηλεκτρονικά συστήματα ελέγχου της Φοροδιαφυγής	31
3.6 Ποιός πληρώνει φόρους στην Ελλάδα.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4° : ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	36
4.1 Στόχος – Οργάνωση και Διεξαγωγή της Έρευνας.	36
4.2 Δείγμα Έρευνας - Ερωτηματολόγιο	36
4.3 Στατιστική Ανάλυση.....	37
4.4 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά	38
4.5 Περιγραφικά αποτελέσματα των ερωτήσεων της έρευνας	40
4.5.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης	40
4.5.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα.....	42
4.5.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή	44
4.5.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα.....	46
4.5.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	49

4.6.Ανάλυση Εσωτερικής Συνέπειας Ενοτήτων Ερωτηματολογίου	51
4.6.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης	51
4.6.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα	52
4.6.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή	54
4.6.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα.....	55
4.6.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	56
4.7. Παραγοντική Ανάλυση Ενοτήτων Ερωτηματολογίου	58
4.7.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης	58
4.7.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα	59
4.7.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή	61
4.7.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα.....	62
4.7.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	63
4.8. Διερεύνηση μεταβλητότητας διαστάσεων	64
4. 8.1 Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης	64
4.8.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα	67
4.8.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή	69
4.8.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα.....	73
4.8.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	77
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	80
5.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης.....	80
5.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα	80
5.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή.....	81
5.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα	81
5.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	82
5.6. Συνολικά Συμπεράσματα και Προτάσεις	83
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

1.1 Έννοια και χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

Για να προσφέρει το κράτος τα δημόσια αγαθά και τις λοιπές υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο χρειάζεται πόρους. Χρειάζεται όμως να μεταφερθούν παραγωγικά μέσα από τον Ιδιωτικό στον Δημόσιο τομέα. Για να είναι δίκαιος ο φόρος και να μην προκαλεί βίαιες αντιδράσεις στους πολίτες, το κράτος προτιμά την πραγματοποίηση των εσόδων του από τρεις πηγές:

- Από δωρεές και άλλες μορφές βοήθειας από ξένες κυβερνήσεις ή διεθνείς οργανισμούς.
- Μέσω συμμετοχής στην λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς επί ίσους όρους με τους ιδιωτικούς φορείς. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται τα έσοδα από την άσκηση δημόσιας επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω πώλησης αγαθών και υπηρεσιών που παράγουν οι δημόσιες επιχειρήσεις, έσοδα από την εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας, καθώς επίσης και έσοδα από δάνεια με τα οποία το κράτος συναλλάσσεται.
- Μέσω της κυριαρχικής του εξουσίας, όπως έσοδα από φόρους, τέλη και πρόστιμα.

Από τις παραπάνω όμως πηγές η σημαντικότερη είναι η φορολογία. Ο φόρος ορίζεται ως μία μονομερής, αναγκαστική παροχή των ιδιωτικών φορέων προς το Δημόσιο, η οποία όμως δεν αντικρίζεται από άμεση οικονομική αντιπαροχή του Δημοσίου προς τους φορολογούμενους.¹

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του φόρου είναι τρία:

- Δεν αποτελεί τίμημα για την αγορά μίας συγκεκριμένης δημόσιας υπηρεσίας, είναι δηλαδή μονομερής παροχή.

¹ Βασιλείου Α. Δαλαμάγκα, Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική(Αθήνα:2003), 177

- Είναι αναγκαστική παροχή, εφόσον όσοι συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις που ο νόμος ορίζει, υποχρεούνται στην καταβολή φόρου χωρίς να αποτελεί ποινή.
- Αντικρίζεται από αντιπαροχή, δεν σχετίζεται δηλαδή με το ποσό του φόρου που πληρώνει ο κάθε φορολογούμενος. Είναι γενική η αντιπαροχή και παρέχεται εξ αδιαιρέτου στο κοινωνικό σύνολο με την μορφή των δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών.

1.2 Ταξινόμηση των Φόρων

Οι δημόσιοι φορείς επιβάλλουν συνήθως πολλούς φόρους για να πετύχουν καλλίτερα τους στόχους τους. Για την ομαλότερη ανάλυση των φόρων και την επίδραση τους στην οικονομία, τους ταξινομούμε σε διάφορες κατηγορίες με βάση διάφορα κριτήρια. Οι κυριότερες ταξινομήσεις είναι:

- **Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με την φορολογική τους βάση**, με την οποία οι φόροι ταξινομούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Φόροι που έχουν ως βάση κάποιο οικονομικό μέγεθος και φόροι που έχουν ως βάση μη οικονομικό μέγεθος. Οι φόροι που έχουν ως βάση κάποιο οικονομικό μέγεθος διακρίνονται σε:

- I. Φόροι που επιβάλλονται στην παραγωγή και στα εισοδήματα
- II. Φόροι που επιβάλλονται στην κατοχή ή μεταβίβαση της περιουσίας.

Οι φόροι της πρώτης κατηγορίας είναι δυνατόν να επιβάλλονται είτε στον πωλητή είτε στον αγοραστή ενός προϊόντος. Οι φόροι που έχουν ως βάση μη οικονομικό μέγεθος όπως οι κεφαλικοί φόροι, των οποίων το ύψος είναι ανεξάρτητο σε σχέση με την οικονομική κατάσταση του φορολογούμενου, θεωρούνται συνήθως ουδέτεροι φόροι, δηλαδή φόροι που δεν προκαλούν επιδράσεις οικονομικές.

- **Ταξινόμηση των φόρων σύμφωνα με τον φορολογικό συντελεστή**, με βάση αυτό το κριτήριο οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντίστροφα προοδευτικούς.

Αναλογικοί είναι οι φόροι στους οποίους μεταβάλλεται η φορολογική βάση και ο μέσος φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός. Στην Ελλάδα αναλογικός φόρος είναι ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, ο οποίος επιβάλλεται στο εισόδημα των ανώνυμων εταιριών και άλλων νομικών προσώπων.

Προοδευτικοί είναι οι φόροι όταν μεταβάλλεται ο μέσος φορολογικός συντελεστής αναλόγως με το μέγεθος της φορολογικής βάσης, δηλαδή μειώνεται όταν μειώνεται η φορολογική βάση και αυξάνεται όταν η φορολογική βάση αυξάνεται. Προοδευτικός είναι επίσης και ο φόρος κληρονομιών.

Αντίστροφα προοδευτικοί είναι οι φόροι στους οποίους μεταβάλλεται ο φορολογικός συντελεστής κατά τρόπο αντίστροφα ανάλογο με το μέγεθος της φορολογικής βάσης.

➤ **Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τον δημόσιο φορέα για τον οποίο επιβάλλονται**, σύμφωνα με αυτό το κριτήριο οι φόροι διακρίνονται σε:

- Φόρους κεντρικής διοίκησης ή κρατικούς φόρους.
- Φόρους για τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, οι λεγόμενες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.
- Δημοτικοί και κοινωνικοί φόροι.

➤ **Ταξινόμηση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους**, στην οποία το κριτήριο αυτό ορίζει αν ένας φόρος επιβαρύνει το άτομο πάνω στο οποίο επιβάλλεται ή αν μεταβιβάζεται σε άλλους φορολογούμενους. Στην πρώτη περίπτωση ο φόρος θεωρείται άμεσος ενώ στην δεύτερη ως έμμεσος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

2.1 Έννοια και Ορισμός της Φοροδιαφυγής.

Κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογούμενου, με την οποία επιδιώκεται μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής φόρου ορίζεται ως φοροδιαφυγή. Η παράλειψη υποβολής δήλωσης και η υποβολή ανακριβούς δήλωσης αποτελούν τέτοια παραδείγματα. Η φοροδιαφυγή αποτελεί καταστρατήγηση του γράμματος και του πνεύματος του φορολογικού νόμου.

2.2 Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής.

Η φοροδιαφυγή έχει πολλές συνέπειες δυσμενείς στην λειτουργία της οικονομίας και στην επίτευξη της οικονομικής πολιτικής. Παραθέτουμε ορισμένες από αυτές όπως:

- Άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών, διότι όλοι οι φορολογούμενοι δεν έχουν τον ίδιο σκοπό ώστε να παραβούν τον νόμο με αποτέλεσμα η φοροδιαφυγή να προκαλεί διαφορές στην φορολογική επιβάρυνση ανάμεσα σε άτομα με την ίδια φοροδοτική ικανότητα. Το κράτος για να μπορέσει να αναπληρώσει την απώλεια εσόδων που προκαλεί η φοροδιαφυγή, αναγκάζεται να διατηρεί υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές από αυτούς που πιθανόν να επιθυμούσε. Ως εκ τούτου το αποτέλεσμα είναι η επιβολή πρόσθετων βαρών στους συνεπείς φορολογούμενους.
- Μειώνεται η δυνατότητα από το κράτος το να αντλήσει φορολογικά έσοδα, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η δυνατότητα χρηματοδότησης των δαπανών του. Από την στιγμή που το κράτος δεν μπορεί να αυξήσει περισσότερο την φορολογική επιβάρυνση των πολιτών που φοροδιαφεύγουν, θα έχει ως αποτέλεσμα το να περιορίσει τις δραστηριότητες του ή να αναγκαστεί να καλύψει τις ανάγκες του με μη ενδεδειγμένα μέσα(π.χ. έκδοση νέου χρήματος και σύναψη δανείων για κάλυψη δαπανών).
- Μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών μέτρων. Αν για παράδειγμα για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού αυξηθεί η φορολογία του εισοδήματος, αυτή η αντιπληθωριστική πολιτική μπορεί να εξουδετερωθεί από την φοροδιαφυγή.
- Διατάραξη μεταξύ των επιχειρήσεων των όρων ανταγωνισμού. Σημαντικό μέρος του συνολικού κόστους των επιχειρήσεων αποτελεί η φορολογία και συνεπώς οι επιχειρήσεις που δεν φοροδιαφεύγουν βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση από τις ανταγωνίστριες που φοροδιαφεύγουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να πωλούν σε χαμηλότερη τιμή τα προϊόντα τους από τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να κερδίζουν μέρος των πελατών τους.

Η διαφάνεια των στρατηγικών διαχείρισης φόρων επηρεάζει σημαντικά την αγορά μετοχών.

Η αγοραία αξία της εταιρείας μειώνεται σε περίπτωση που εντοπιστεί οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα. Σύμφωνα με τους Frank, Lynch, and Rego (2009), οι οποίοι παρουσίασαν στην μελέτη τους ότι, η αύξηση του χάσματος μεταξύ φορολογητέου και λογιστικού εισοδήματος μπορεί να είναι αποτέλεσμα κερδών, με αποφάσεις διαχείρισης και όχι με αποφάσεις εξοικονόμησης φόρων. Η φοροδιαφυγή ορίζεται ως ο νόμιμος

«μετασχηματισμός» των εσόδων από την κυβέρνηση.² Οι διευθυντές των επιχειρήσεων αισθάνονται πίεση λόγω των υψηλών προσδοκιών των ιδιοκτητών, ιδίως των μετόχων που δεν αναλαμβάνουν ρίσκα και τους αναγκάζουν να υιοθετήσουν στρατηγικές φοροδιαφυγής, για να βελτιώσουν το εισόδημα μετά τους φόρους, ώστε να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις και προσδοκίες των ιδιοκτητών.

Επίσης οι επιχειρήσεις είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν τακτικές φοροδιαφυγής όταν η χρηματοδότηση γίνεται με ίδια κεφάλαια.

Η επίδραση της εταιρικής διακυβέρνησης στις πρακτικές φοροαποφυγής των εταιρειών επηρεάζονται επίσης από διάφορες ιδιότητες της επιχείρησης, όπως η χρήση δανειζόμενου κεφαλαίου, η χρήση κεφαλαίου που απαιτεί μεγάλες επενδύσεις σε προϊόντα και το μέγεθος της επιχείρησης.

Η επένδυση μιας εταιρείας σε πάγια περιουσιακά στοιχεία αναφέρεται ως επένδυση κεφαλαίου και η χρεωμένη απόσβεση για αυτά τα περιουσιακά στοιχεία είναι ένα εκπίπτον ποσό που μειώνει περαιτέρω την Φορολογική υποχρέωση της εταιρείας.

Επίσης σε ακόμα μία μελέτη εξετάστηκε η επίδραση τριών μετρήσεων, της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, της εταιρικής διακυβέρνησης και της κοινότητας και ποικιλομορφίας στην φοροδιαφυγή, σε εταιρείες που χρησιμοποιούν φορολογικές υπηρεσίες που παρέχονται από ελεγκτές. Η έρευνα σχετικά με την φοροδιαφυγή των εταιρειών είναι ένα θέμα που απασχολεί τις φορολογικές αρχές, τους μετόχους αλλά και

το ευρύ κοινό.³ Βρέθηκαν επιπλέον στοιχεία ότι ο αντίκτυπος των φορολογικών τελών στους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές εξαρτάται εν μέρει, από το επίπεδο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και από το αν η επιχείρηση ανήκει στην ισχυρή ή την αδύναμη κατηγορία. Ακόμα εταιρείες με ισχυρά στοιχεία διακυβέρνησης, όπως περιορισμένη αποζημίωση, αποτελεσματική κοινωνική αναφορά και ηγεσία σε θέματα δημόσιας πολιτικής, χρησιμοποιούν τα φορολογικά τέλη για να μειώσουν τις φορολογικές πληρωμές. Συμπερασματικά οι μειώσεις των φορολογικών δαπανών μπορούν να θεωρηθούν οικονομικά αναγκαίες, δηλαδή η μείωση των εξόδων βελτιώνει

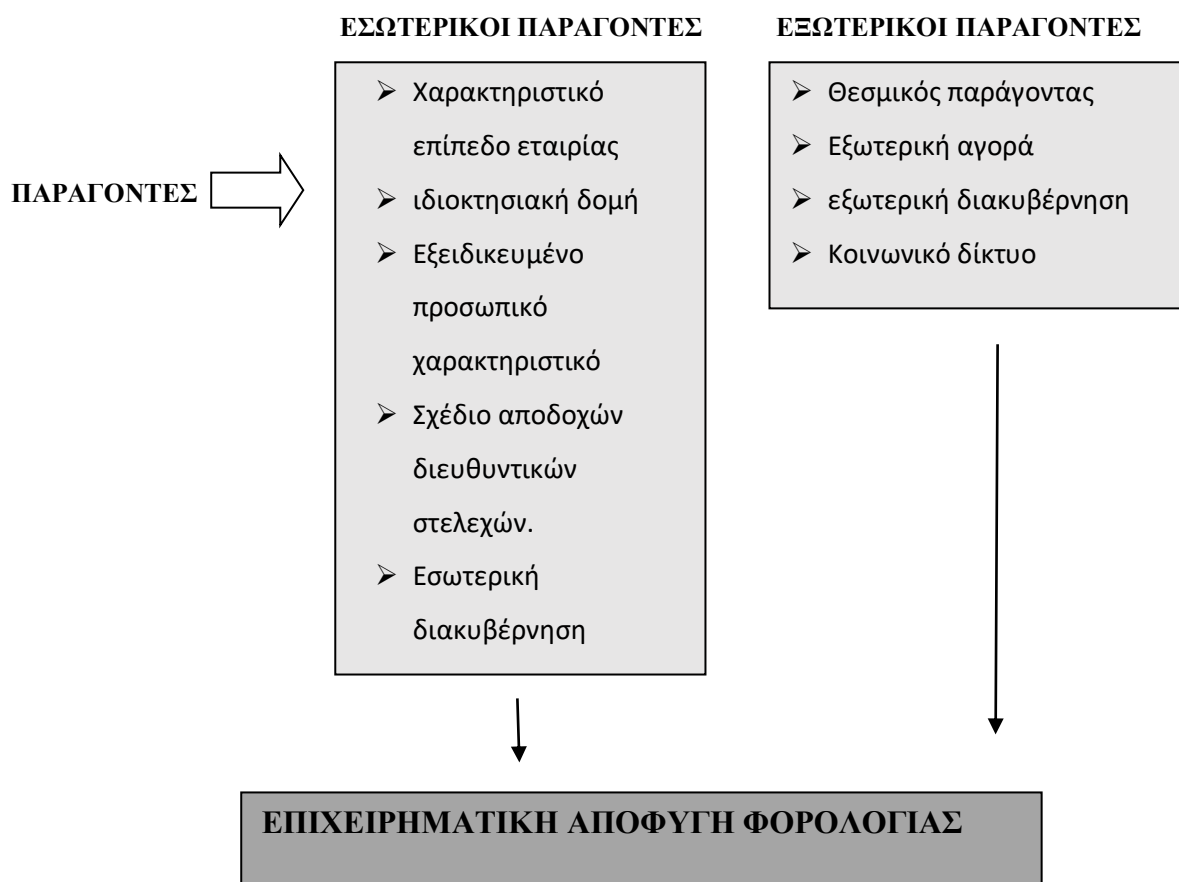
² Duhoon, A., & Singh, M. (2023). Corporate tax avoidance: a systematic literature review and future research directions. *LBS Journal of Management & Research*,

³ Huseynov, F., & Klamm, B. K. (2012). Tax avoidance, tax management and corporate social responsibility. *Journal of Corporate Finance*, 18(4), 804-827.

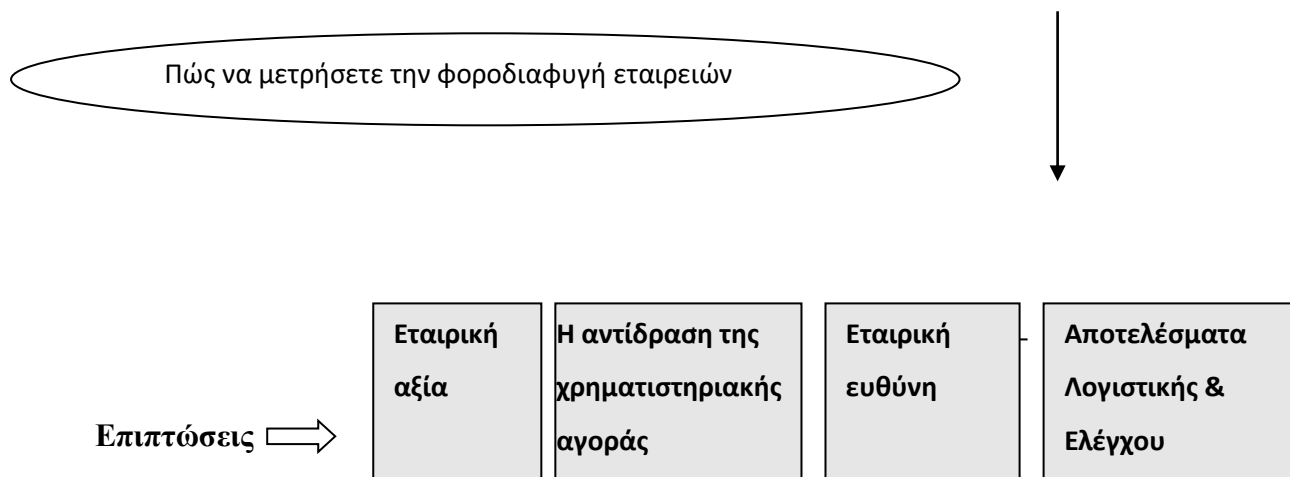
την κερδοφορία, αυξάνει την περιουσία των μετόχων και παρέχει τη βάση για φιλανθρωπικές δωρεές. Ωστόσο, οι φόροι υπόκεινται επίσης σε κανονισμούς και χρησιμοποιούνται για τη στήριξη των κυβερνητικών κοινωνικών προγραμμάτων.

Σύμφωνα με τον Χεν και Χου⁴, η φοροδιαφυγή μπορεί να είναι επωφελής για τους μετόχους που δεν λαμβάνουν υπόψη τους τον κίνδυνο στην περίπτωση που η φοροδιαφυγή δεν εντοπιστεί. Ακόμα η ποινή για φοροδιαφυγή (συμπεριλαμβανομένων των προστίμων) μπορεί να επιβληθεί στον εκτελεστικό διευθυντή που λαμβάνει την απόφαση προσωπικά. Ένας επικίνδυνος διαχειριστής θα έπρεπε επομένως να αποζημιωθεί για τον προσωπικό κίνδυνο που αναλαμβάνει. Αυτή η κατάσταση θα οδηγούσε σε ένα ατελές συμβόλαιο αποζημίωσης, καθώς τα συμβόλαια που αφορούν παράνομη συμπεριφορά, θέτουν τις θεωρητικές βάσεις για τη θεωρία των φοροδιαφευγόντων φορολογικών υπηρεσιών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΦΥΓΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

⁴ Wang, F., Xu, S., Sun, J., & Cullinan, C. P. (2020). Corporate tax avoidance: A literature review and research agenda. *Journal of Economic Surveys*, 34(4), 793-795

- Η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων που είναι συνεπείς επηρεάζεται αρνητικά με συνέπεια την βαθμιαία εξάπλωση της φοροδιαφυγής σε όλο και μεγαλύτερο αριθμό φορολογούμενων.⁵

2.3 Έννοια και ορισμός της φοροαποφυγής

Όταν ο φορολογούμενος με νόμιμες ενέργειες κατορθώνει την μείωση της φορολογικής του υποχρέωσης ή την αποφυγή εντελώς της καταβολής φόρου, έχουμε φοροαποφυγή.

Παραδείγματα τέτοιων νόμιμων ενεργειών που έχουν σκοπό το να περιοριστεί η φορολογική υποχρέωση του πολίτη προς το κράτος είναι:

- Πρόβλεψη από τον νόμο στην υποβολή της φορολογικής δήλωσης των δύο συζύγων χωριστά. Υπάρχει το ενδεχόμενο ο σύζυγος να μεταβιβάσει στην σύζυγο εισοδήματα από ορισμένες πηγές, για να αποφύγει τους υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές.
- Στην φορολογία κληρονομιών οι φορολογούμενοι προσπαθούν να αποφύγουν τον φόρο με διαδοχικές μεταβιβάσεις της περιουσίας τους, είτε με δωρεές αλλά

⁵ Ν. Τάτσος, *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*(Αθήνα:2001), 19.

και με εικονικές πωλήσεις των περιουσιακών στοιχείων τους στους μέλλοντες κληρονόμους.⁶

Για να θεωρηθεί μία ενέργεια ως φοροαποφυγή θα πρέπει να διακρίνεται από τρία χαρακτηριστικά:

- Υπάρχει πάντα ένα στοιχείο πλαστότητας ή μη ειλικρινές. Το κίνητρο των ενεργειών κατά κανόνα δεν είναι η επίτευξη κάποιου οικονομικού ή επιχειρηματικού στόχου αλλά η αποφυγή φόρου.
- Αυτές οι ενέργειες που έχουν ως στόχο την φοροαποφυγή, εκμεταλλεύονται αδυναμίες και ασάφειες της φορολογικής νομοθεσίας (όπως η απαλλαγή στην Ελλάδα από τα τεκμήρια των επαγγελματιών σκαφών αναψυχής, με αποτέλεσμα να δηλώνονται ακόμα ως επαγγελματικά και τα ερασιτεχνικά σκάφη αναψυχής).
- Διακρίνεται από μυστικότητα. Οι πολίτες που φοροαποφεύγουν είναι λογικό να έχουν κάθε λόγο ώστε η κοινή γνώμη και οι φορολογικές αρχές να μην γνωρίζουν τα νέα μέτρα φοροαποφυγής ή να προσπαθούν να τα πληροφορηθούν όσο το δυνατόν αργότερα, διότι η γνωστοποίηση αυτών των μέτρων είναι εμφανές ότι θα οδηγήσει στην λήψη νέων μέτρων από το Κράτος.

Σύμφωνα με τον Βουτσινά⁷, ο οποίος εξέτασε τα δύο σοβαρά προβλήματα στην Ελλάδα, την φοροδιαφυγή και την σκιώδη οικονομία, διαπίστωσε ότι ο δανεισμός οδηγεί στην αύξηση του δημόσιου χρέους ενώ ο εξωτερικός δανεισμός οδηγεί στην αύξηση των επιτοκίων. Τα συμπεράσματα της μελέτης είναι ότι η φοροδιαφυγή έχει δημιουργήσει ελλείμματα στην ελληνική οικονομία τα οποία δεν μπορούν να καλυφθούν. Στην ουσία αναγκάζει την κυβέρνηση να δανειστεί τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά. Η γενική διαπίστωση της μελέτης είναι ότι η φοροδιαφυγή οδήγησε στην οικονομική κρίση της Ελλάδας.

⁶ Θεόδωρου Α. Γεωργακόπουλου, Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική (Αθήνα: 1997), 314.

⁷ Analysis of the Factors Affecting Tax Evasion in Greece. International Journal of Economics and Business Administration Volume X, Issue 1, 2022. Available at: <https://ijeba.com/journal/754> (Accessed: January 2022).

2.4 Μέθοδοι μέτρησης της φοροδιαφυγής.

Πολλοί διεθνείς οργανισμοί και πολλές κυβερνήσεις έχουν προσπαθήσει να μετρήσουν την φοροδιαφυγή είτε σε φόρους είτε στο σύνολο του φορολογικού συστήματος. Στην πράξη όμως συναντά αρκετές δυσκολίες η μέτρηση του φαινομένου που έχει να κάνει με τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται τα οποία είναι από την φύση τους περιορισμένα και αναξιόπιστα. Έτσι αυτό έχει ως αποτέλεσμα από ότι έχουμε αναφέρει ξανά την αύξηση των φορολογικών συντελεστών, διότι αν δεν υπήρχε φοροδιαφυγή οι φορολογικοί συντελεστές θα ήταν σχετικά μικρότεροι. Τρόποι μέτρησης της φοροδιαφυγής είναι:

➤ Η μέθοδος των Εθνικών Λογαριασμών

Η μέθοδος των εθνικών λογαριασμών είναι η πιο συνηθισμένη μορφή μέτρησης της φοροδιαφυγής. Υπολογίζει την απόκλιση μεταξύ του εισοδήματος που καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς και του εισοδήματος που δηλώθηκε στις φορολογικές αρχές. Βασική προϋπόθεση της μεθόδου αυτής για την εφαρμογή της είναι ο υπολογισμός του εισοδήματος των εθνικών λογαριασμών, να γίνεται με διαφοροποίηση των δεδομένων από αυτά των φορολογικών αρχών. Ισχύει συνήθως η προϋπόθεση αυτή διότι, τα μεγέθη στους εθνικούς λογαριασμούς γίνονται με βάση των υπολογισμών των δειγματοληπτικών ερευνών.⁸ Το προσωπικό εισόδημα που καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς δεν υπόκειται εξολοκλήρου σε φορολογία και αυτό είναι το βασικό μειονέκτημα της μεθόδου αυτής.

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΜΕΓΕΘΗ (σε €) <i>Σε τρέχουσες τιμές</i>						
Κωδ. ESA 10**		2019	2020	2021 ⁽¹⁾	2022 ^{(1)±}	2023 ^{(1)±}
	Συνολικός πληθυσμός στο μέσο του έτους	10.721.566	10.698.590	10.640.409	10.579.183	10.548.140
B.1*g	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές	17.272	15.660	17.347	19.647	21.349
B.5*g	Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα σε αγοραίες τιμές	17.019	15.502	17.223	19.391	20.681
B.5*n	Καθαρό εθνικό εισόδημα σε αγοραίες τιμές	14.511	13.031	14.706	16.717	18.000
B.6n	Καθαρό εθνικό διαθέσιμο εισόδημα	14.553	13.056	14.697	16.753	17.973
Τα δεδομένα του ΑΕΠ και των συνιστωσών του για την περίοδο 1995-2023 έχουν αναθεωρηθεί με έτος βάσης 2020=100,0 και έτος αναφοράς 2021.						

Με βάση τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι, ο πληθυσμός της χώρας μειώθηκε το 2023 σε σχέση με το 2022 κατά 31.043 άτομα, το 2022 μειώθηκε σε σχέση με το 2021 κατά 61.226 άτομα, το έτος 2021 σε σχέση με το 2020 μειώθηκε ο πληθυσμός

⁸ Ν. Τάτσος, *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*(Αθήνα:2001), 54.

κατά 58.181 άτομα και το 2020 σε σχέση με το έτος 2019 μείωση κατά 22.976 άτομα. Επίσης μειώθηκε ο πληθυσμός από το έτος 2023 σε σχέση με το 2019 κατά 173.426 άτομα σε σύνολο χώρας, το δημογραφικό πρόβλημα στην χώρα μας εξακολουθεί να παραμένει εδώ και χρόνια με αποτέλεσμα την μείωση του εργατικού δυναμικού και την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της φοροδιαφυγής με ότι αυτό συνεπάγεται.

Αντιστοίχως το καθαρό εθνικό διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε το έτος 2023 σε σχέση με το 2022 κατά 1.220€, το 2022 σε σχέση με το έτος 2021 αυξήθηκε κατά 2.056 €, το 2021 σε σχέση με το 2020 αυξήθηκε κατά 1.641€ και το 2020 σε σχέση με το 2019 παρατηρούμε μείωση κατά 1.497€. Αυτή η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος του καταναλωτή διαπιστώνουμε ότι οφείλεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό στην κρίση λόγω covid-19, που είχε ως αντίκτυπο να χαθούν χιλιάδες θέσεις εργασίας, να μειωθεί κατακόρυφα το εισόδημα του καταναλωτή λόγω μείωσης μισθών ή αύξησης των προϊόντων και υπηρεσιών. Από το έτος 2021 και μετά όμως βλέπουμε συνεχόμενες αυξήσεις κάθε έτος στο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα, δείγμα ανάπτυξης κ αρχής εξόδου της χώρας από την κρίση.

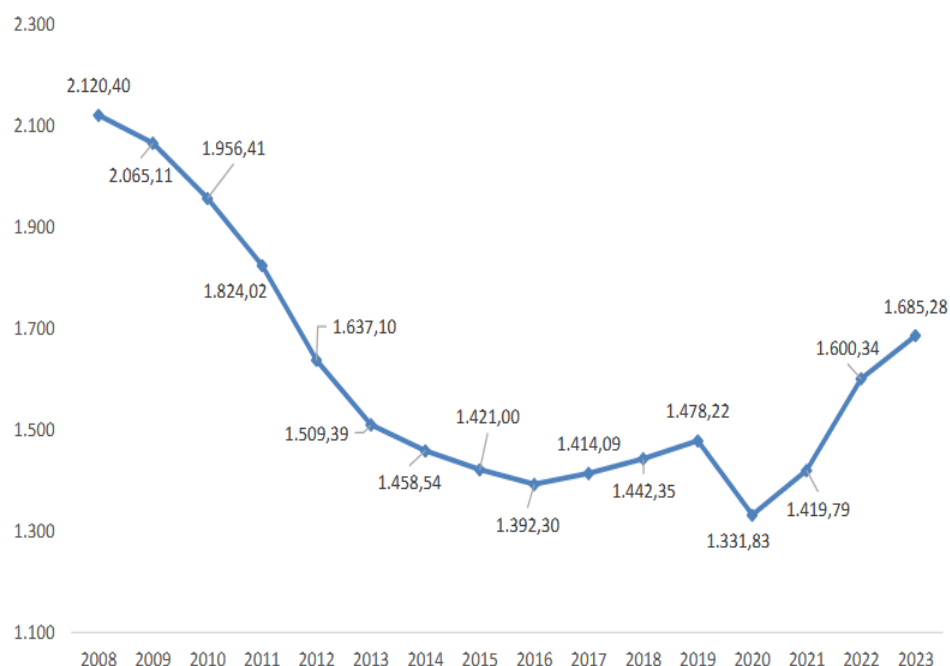
➤ Η μέθοδος των οικογενειακών προϋπολογισμών

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή χρησιμοποιούνται στοιχεία από την έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών(ΕΟΠ) και με βάση αυτά υπολογίζεται η απόκλιση μεταξύ του οικογενειακού εισοδήματος που δηλώνεται και της οικογενειακής δαπάνης. Κατανέμονται με αυτό τον τρόπο τα νοικοκυριά με βάση των στοιχείων της έρευνας σε ομάδες, με βάση το διαθέσιμο εισόδημα και στην συνέχεια λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του νοικοκυριού(αριθμός και ηλικία μελών, πόσα μέλη εργάζονται, τι δαπάνες έκανε το νοικοκυριό). Έτσι δημιουργούνται με αυτό τον τρόπο ομοιογενείς ομάδες νοικοκυριών. Υποθέτουμε ότι νοικοκυριά με ίδιο εισόδημα και με παρόμοιες προσωπικές συνθήκες πρέπει να καταναλώνουν ίδιο μέρος από το εισόδημα τους.

Και αυτή όμως η μέθοδος παρουσιάζει μειονεκτήματα. Δεν αποδεικνύεται από την θεωρία ότι όσοι ανήκουν στις ίδιες κατηγορίες εισοδήματος έχουν την ίδια κατανάλωση διότι, υπάρχουν αρκετές διαφορές στις προτιμήσεις των καταναλωτών και στα καταναλωτικά πρότυπα. Υπάρχει επίσης μεγάλη πιθανότητα τα δηλωθέντα κέρδη στην

έρευνα να είναι υποεκτιμημένα, και αυτό διότι οι ερωτώμενοι στην προσπάθεια τους να αποκρύψουν τα κέρδη τους στην ανεπίσημη οικονομία, να δηλώσουν ίδιο εισόδημα με εκείνο που δήλωσαν στις φορολογικές αρχές. Επίσης από την στιγμή που η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική, υπάρχει ενδεχόμενο αυτοί που δέχτηκαν να συμμετέχουν να είναι μισθωτοί, με αποτέλεσμα να μην έχουν την δυνατότητα φοροδιαφυγής.

Γράφημα 3. Μέση μηνιαία δαπάνη (τρέχουσες τιμές) σε ευρώ: ΕΟΠ 2008-2023

ΠΙΝΑΚΑΣ : Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού.

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Στο γράφημα παρουσιάζεται συγκριτική απεικόνιση των αποτελεσμάτων της ΕΟΠ 2023 με αυτά των προηγούμενων ερευνών της χρονικής περιόδου 2008-2022, σε τρέχουσες τιμές. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας έτους 2023, παρατηρείται μείωση της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών κατά 13,9% σε σχέση με το έτος 2010, ενώ η αντίστοιχη μείωση σε σχέση με το έτος 2008 είναι της τάξεως του 20,5%.

- Η μέση ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές, κατά το έτος 2023, ανήλθε στα 20.223,36 ευρώ(1.685,28 το μήνα), καταγράφοντας αύξηση, σε τρέχουσες τιμές 5,3%, σε σχέση με το 2022.
- Το 50% των νοικοκυριών δαπανούν περισσότερα από 1.315 ευρώ το μήνα.
- Η μέση ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών το 2023 εμφανίζεται μειωμένη κατά 20,5% σε σύγκριση με το 2008⁹.

➤ Η μέθοδος της δειγματοληπτικής έρευνας.

Στην μέθοδο αυτή το δηλωθέν εισόδημα της φορολογικής αρχής συγκρίνεται με εκείνο το εισόδημα που προκύπτει από μία δειγματοληπτική έρευνα. Αποτελεί μία εκτίμηση της φοροδιαφυγής η διαφορά μεταξύ των δύο διαφορετικών εισοδημάτων. Το δείγμα προέρχεται είτε από τους καταλόγους των φορολογουμένων είτε από τους τηλεφωνικούς καταλόγους. Τα άτομα που έχουν επιλεγεί ερωτούνται για το καθαρό και ακαθάριστο εισόδημα τους και γενικά για την περιουσιακή τους κατάσταση, ελέγχεται πόσα νοικοκυριά έχουν υποβάλει φορολογική δήλωση και πόσα δεν έχουν υποβάλλει. Στα άτομα που έχουν κάνει φορολογική δήλωση γίνεται διασταύρωση των στοιχείων που προκύπτουν από την έρευνα με εκείνα που έχουν δηλωθεί στις φορολογικές αρχές, ενώ για τα νοικοκυριά που δεν υπέβαλαν φορολογική δήλωση είναι αδύνατη η αντιπαράθεση στοιχείων.

➤ Η μέθοδος του σταθερού λόγου φόρων προς το ΑΕΠ.

Στην μέθοδο αυτή εφαρμόζεται ένας σταθερός λόγος φόρων προς το ΑΕΠ που έχει προκύψει από ένα έτος βάσης. Η μέθοδος προϋποθέτει ένα έτος βάσης κατά το οποίο θεωρείται ότι υπάρχει χαμηλή φοροδιαφυγή. Σε αυτό το έτος βάσης υπολογίζεται ο σταθερός λόγος εισπραχθέντων φόρων προς ΑΕΠ. Έπειτα εφαρμόζεται ο σταθερός λόγος στο ΑΕΠ της περιόδου, εξετάζεται και υπολογίζονται οι φόροι που θα είχαν εισπραχθεί αν δεν υπήρχε φοροδιαφυγή.

⁹ ΕΛ.ΣΤΑΤ: Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/39061360-0628-c0f3-28f0-f2d52a2dac12> [Πρόσβαση στις 7/3/2025].

➤ Η μέθοδος της φορολογικής αμνηστίας.

Σε όσους φορολογούμενους αποκαλύψουν το πραγματικό τους εισόδημα, δίνετε η δυνατότητα της παροχής φορολογικής αμνηστίας σε διάφορες μορφές. Μία ένδειξη του μεγέθους της φοροδιαφυγής αποτελεί η ένδειξη της διαφοράς που θα προκύψει στο δηλωθέν εισόδημα και στο αποκαλυφθέν εισόδημα. Πρέπει να σημειωθεί ότι, η μέθοδος αυτή δεν έχει τύχει ευρείας εφαρμογής και ότι εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις που δεν υπήρχαν αξιόπιστα εθνικά μεγέθη.¹⁰

2.5 Μέτρα της ΕΕ και της Ελλάδας για τη δίκαιη φορολογία των επιχειρήσεων

Το δίκαιο της ΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη να σέβονται τις θεμελιώδεις οικονομικές ελευθερίες κατά την ρύθμιση των φόρων τους, απαιτώντας ότι οποιαδήποτε μέτρα που περιορίζουν αυτές τις ελευθερίες πρέπει να δικαιολογούνται από επιτακτικούς δημόσιους λόγους. Συγκεκριμένα, η έκθεση εξετάζει εάν μια διασυνοριακή συμφωνία φορολογίας εταιρειών, όπως η συμφωνία μεταξύ της Ε.Ε και της Ελλάδας, θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των φορολογικών εσόδων.¹¹ Η δέσμη μέτρων αποσκοπεί στην ενίσχυση της φορολογικής δικαιοσύνης με την εντατική καταπολέμηση των καταχρηστικών φορολογικών πρακτικών, τον περιορισμό του αθέμιτου φορολογικού ανταγωνισμού και την αύξηση της φορολογικής διαφάνειας. Επικεντρώνεται παράλληλα στην απλούστευση των φορολογικών κανόνων και διαδικασιών με σκοπό να βελτιωθεί το περιβάλλον των επιχειρήσεων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα μέτρα περιλαμβάνεται η άρση των φορολογικών εμποδίων και των διοικητικών επιβαρύνσεων για τους φορολογούμενους, ώστε να είναι πιο εύκολο να ευδοκιμήσουν οι επιχειρήσεις και να αναπτυχθούν στην ενιαία αγορά. Τέλος το σχέδιο δράσης θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν το δυναμικό των δεδομένων και των νέων τεχνολογιών για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, τη βελτίωση της συμμόρφωσης και τη μείωση του διοικητικού φόρτου.

¹⁰ Ν. Τάτσος, *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα* (Αθήνα:2001), 61

¹¹ Combating Tax Avoidance: EU and Greek Measures for Fair Corporate Taxation. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5004615 (Accessed: 30 October 2024).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3° : ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

3.1 Τρόποι αντιμετώπισης φοροδιαφυγής.

Η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή στην Ελλάδα αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα, αν όχι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην σύγχρονη Ιστορία. Αν μπορούσαμε να σταματήσουμε το 50% της σημερινής φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, τότε δεν θα χρειάζονταν κανένας νέος φόρος. Απεναντίας, το κράτος θα μπορούσε, με το υφιστάμενο φορολογικό σύστημα, να δημιουργήσει πλεονάσματα που θα τα χρησιμοποιούσε για την δημοσιονομική του εξυγίανση. Παρακάτω παραθέτουμε συνοπτικά τρόπους που μπορεί να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα:

- ✓ *Μείωση των συντελεστών φορολογίας:* Η Ελλάδα σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, διαθέτει έναν από τους υψηλότερους συντελεστές φορολόγησης της μισθωτής εργασίας σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Παρόμοια κατάσταση υπάρχει και με τον συντελεστή ΦΠΑ καθώς και με τον συντελεστή φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων. Εκτός των παραπάνω φόρων προκύπτουν ολόένα έκτακτοι φόροι επί των ήδη φορολογηθέντων εισοδημάτων όπως η εισφορά αλληλεγγύης. Έχει αποδειχτεί από την παγκόσμια εμπειρία ότι το ύψος των φορολογικών συντελεστών συνδέεται με τον ρυθμό ανάπτυξης.¹²
- ✓ *Εκτεταμένη χρήση του πλαστικού χρήματος:* Το 2014 η Ελλάδα ήταν προτελευταία ανάμεσα στις 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την Eurostat, στην χρήση πλαστικού χρήματος (μόλις 6% των συναλλαγών). Η φοροδιαφυγή καθίσταται σχεδόν ανέφικτη στις συναλλαγές με κάρτες. Σύμφωνα με μία πανευρωπαϊκή έρευνα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, σχετικά με την στάση των πολιτών της Ευρωζώνης σε σχέση με τις μεθόδους πληρωμών, το 28% της αξίας των εφάπαξ πληρωμών γίνεται χωρίς μετρητά. Το ποσοστό έχει διπλασιαστεί σε σύγκριση με την περίοδο πριν τον κορονοϊό και αυξάνεται διαρκώς. Στην Ελλάδα οι συναλλαγές χωρίς μετρητά αφορούν το 27% της αξίας των μη επαναλαμβανόμενων συναλλαγών, ποσοστό πολύ κοντά στον πανευρωπαϊκό μέσο όρο.

¹² Οκτώ λύσεις για την Φοροδιαφυγή: Διαθέσιμο στο: <https://www.dianeosis.org/2016/06/tax-solution/> [Πρόσβαση στις 26/11/2024].

- ✓ *Απονομή και έλεγχοι σχετικά με την φορολογική δικαιοσύνη:* Με την αύξηση των φορολογικών ελέγχων κατά 1% την ημέρα, έχει διαπιστωθεί ότι μειώνεται ο αριθμός των παραβατών κατά 0,3-0,4% στο ίδιο διάστημα. Οι μηχανισμοί στην Ελλάδα είναι ανεπαρκείς και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την διαφυγή πολλών εσόδων και ειδικά όσα σχετίζονται με το λαθρεμπόριο καυσίμων και καπνού.
- ✓ *Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός και οργάνωση των φορολογικών αρχών:* Η διαμόρφωση ενός σταθερού και σαφούς οργανωτικού πλαισίου το οποίο θα καθορίζει με αδιαμφισβήτητο τρόπο τις αρμοδιότητες του κάθε συμμετέχοντα στην φορολογική διοίκηση, είναι αυτονόητο ότι θα αναδείξει πολλά οφέλη και θα επιλύσει πολλά προβλήματα.
- ✓ *Κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων Διοίκησης:* Είναι σημαντικός συντελεστής για ποιοτικές και αποτελεσματικές υπηρεσίες η επαγγελματική εκπαίδευση στην σύγχρονη εθνική ευρωπαϊκή πορεία της χώρας μας. Προς την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, θα συνέβαλλαν η διοργάνωση σεμιναρίων και ημερίδων για σχετικά θέματα και ασφαλώς η διασύνδεση των υπολογιστών όλων των εφοριακών με υπάρχοντα ηλεκτρονικά συστήματα, που τους είναι χρήσιμα κατά την εργασία τους.
- ✓ *Η καταπολέμηση των φαινομένων διαφθοράς:* Στην φορολογική διοίκηση μπορεί να συμβεί εναρμονίζοντας τους χαμηλούς μισθούς των εφοριακών με τα διεθνή πρότυπα, με το να διενεργηθούν εντατικοί έλεγχοι στην περιουσία τους και στην θέσπιση ενός αδιάβλητου συστήματος αξιολόγησης, σύμφωνα με το οποίο θα εξαρτώνται οι προαγωγές και οι αυξήσεις τους.
- ✓ *Δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος:* Η πολυπλοκότητα και η πολυνομία επηρεάζουν σαφέστατα και την φορολογική διοίκηση. Για την προσέλκυση επενδύσεων αλλά και την διαμόρφωση ευνοϊκού κλίματος για τις νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, επιβάλλεται η ανάγκη για ένα σταθερό και απλοποιημένο φορολογικό σύστημα.
- ✓ *Η δημιουργία φορολογικής συνείδησης:* Το να καλλιεργηθεί η αντίληψη ότι η φοροδιαφυγή αποτελεί ανήθικη πράξη, μπορεί να συμβάλλει στα μέγιστα ως προς την μείωση της σε ευρύτερο επίπεδο.

3.2 Ο ρόλος των φορολογικών ελεγκτών.

Οι καταστροφικές επιπτώσεις της διαφθοράς είναι διασκορπισμένες σε όλη την παγκόσμια οικονομία και κοινωνία. Για την αποτελεσματική όμως καταπολέμηση της διαφθοράς τόσο διεθνώς όσο και στο εσωτερικό, απαιτείται λογοδοσία, διαφάνεια και ακεραιότητα, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Φορολογικοί και εφοριακοί ελεγκτές σε όλο τον κόσμο είναι καλά εκπαιδευμένοι και ικανοί επαγγελματίες, οι οποίοι στις σύνηθες αρμοδιότητες τους εξετάζουν τις οικονομικές σχέσεις, τις συναλλαγές και τα αρχεία εκατομμυρίων ατόμων, επιχειρήσεων και λοιπών φορολογουμένων. Ενδέχεται όμως να μην γνωρίζουν ποιες είναι οι ενδείξεις πιθανής δωροδοκίας, όπως και της ευθύνης αναφοράς τέτοιων υποψιών στις κατάλληλες αρχές επιβολής νόμου ή στις εισαγγελικές αρχές, όταν διαπιστώνεται πιθανή δωροδοκία ή διαφθορά.

Οποιαδήποτε έρευνα των εφοριακών ή ελεγκτών στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους, επιβάλλεται να αποσκοπεί πάντα στο να προσδιοριστεί η φορολογική υποχρέωση του πολίτη. Φορολογικοί ελεγκτές και εφοριακοί πρέπει να προσέχουν πάντα για ενδείξεις που μπορεί να οδηγήσουν σε υποψίες δωροδοκίας ή διαφθοράς, όμως ο ρόλος τους δεν είναι να προσδιορίσουν αν έχει διαπραχθεί ένα αδίκημα. Η διενέργεια ερευνών για εγκληματικές δραστηριότητες είναι ευθύνη των αρμόδιων αρχών επιβολής νόμου και των εισαγγελικών αρχών και όχι των εφοριακών ή φορολογικών ελεγκτών.

Στοιχείο κάθε φορολογικού συστήματος αναπόσπαστο αποτελούν οι ποινές, οι οποίες αυξάνουν τον βαθμό συμμόρφωσης των φορολογούμενων. Το ερώτημα που προκύπτει σε μία χώρα είναι σε ποιο βαθμό το σύστημα των ποινών ενισχύει το φαινόμενο ανυπακοής των πολιτών και ποια χαρακτηριστικά επιβάλλεται να έχει για να θεωρηθεί ότι συμβάλλει με επιτυχία στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.¹³

Πριν υποβληθούν οι ποινές οι υπόχρεοι συνήθως ειδοποιούνται επανειλημμένα από τις φορολογικές αρχές ως προς την τακτοποίηση της φορολογικής τους οφειλής. Στην περίπτωση που δεν τακτοποιηθεί η οφειλή σε εύλογο χρονικό διάστημα μπορεί να του επιβληθούν μέτρα όπως κατάσχεση των περιουσιακών του στοιχείων.

Φυσικά εκτός από την δήμευση των περιουσιακών τους στοιχείων, οι φορολογικές αρχές έχουν στην διάθεση τους και άλλα μέτρα για την είσπραξη των εσόδων. Ένα από

¹³ Ν. Τάτσος, *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*(Αθήνα:2001), 373.

αυτά είναι η διεκδίκηση της περιουσίας ή των χρημάτων από τριτεγγυητές και η κατάσχεση χρημάτων από τραπεζικούς λογαριασμούς συνήθως μισθοδοτικών.

Επίσης περιλαμβάνεται στα μέτρα αυτά η κήρυξη σε πτώχευση του φορολογούμενου ή της εταιρίας, η απαγόρευση πώλησης των περιουσιακών του στοιχείων, καθώς και η προείσπραξη των φόρων.

Η εκπρόθεσμη καταβολή των φόρων επιβαρύνεται με τόκο σε όλες σχεδόν τις χώρες. Εξαρτάται από πολλούς παράγοντες το ύψος του τόκου το οποίο διαφέρει από χώρα σε χώρα όπως το επίπεδο πληθωρισμού ή η χρονική περίοδος αποπληρωμής.

Σε πολλές επίσης χώρες εκτός από την επιβολή τόκου και την ποινή της φυλάκισης ο φορολογικός νόμος ορίζει ειδικές ποινές, οι οποίες είναι η δημοσιοποίηση των στοιχείων αυτών που φοροδιαφεύγουν, η προσωρινή παύση της εργασίας ή παρακράτηση της αδείας εργασίας. Ακόμα στις περισσότερες χώρες οι φορολογούμενοι, απαλλάσσονται από τα πρόστιμα, αν γνωστοποιήσουν οι ίδιοι κάποια παράβαση τους, ή αν συμμορφωθούν με τις υποδείξεις των αρχών. Σε ορισμένες χώρες επιτρέπεται στις φορολογικές αρχές να μειώσουν την επιβαλλόμενη ποινή.

Η διαφθορά, οι τιμωρητέοι φορολογικοί συντελεστές και οι κακές ιδέες συντελούν στην φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Η κοινή λογική στη φορολογική μεταρρύθμιση και ο χρόνος θα βοηθήσουν στην τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων.¹⁴ Η συνείδηση του φόρου δεν υπήρξε ποτέ αρετή των σύγχρονων Ελλήνων. Επιχειρήσεις και ιδιώτες προτιμούν την φοροαποφυγή και την φοροδιαφυγή, ιδιαίτερα με την μεγάλη ανοχή που επιδεικνύεται από την κυβέρνηση και την κοινωνία. Αυτό οδήγησε σε έναν φαύλο κύκλο αύξησης της φορολογίας και φοροδιαφυγής όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά. Για τις περισσότερες επιχειρήσεις που έχουν ήδη εφαρμόσει μια σειρά μέτρων για τη μείωση των δαπανών τους, συμπεριλαμβανομένων απολύσεων, η φοροδιαφυγή είναι η τελευταία τους επιλογή. Ψηφίστηκε από το κοινοβούλιο αύξηση των δημοσίων εσόδων που τέθηκε σε ισχύ από τις 22 Δεκεμβρίου 2016: το Πρόγραμμα Δημόσιας Λοταρίας. Σύμφωνα με το νόμο οι πολίτες που έκαναν πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα ή με άλλους ηλεκτρονικούς τρόπους θα συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα δημόσιας

¹⁴ Corruption, Punitive Tax Rates, and Bad Ideas Contribute to Greek Tax Evasion. Common-Sense Tax Reform and Time Will Help With Tax Compliance. Available at: <https://www.nomikosodigos.info/en/articles/870-fighting-tax-evasion-in-greece> (Accessed: July 2017)

κλήρωσης, μέσω του οποίου οι νικητές θα ανταμείβονται με χρήματα και άλλα είδη βραβείων. Ο κρατικός προϋπολογισμός θα χρηματοδοτήσει τα βραβεία, τα οποία δεν θα υπερβαίνουν το ποσό των δώδεκα εκατομμυρίων ευρώ (12.000.000€) ανά έτος. Το Υπουργείο Οικονομικών θα καθορίσει τα στοιχεία του προγράμματος, της διάρκειας του λαχείου, της διαδικασίας και της συχνότητας των κληρώσεων, των κανόνων συμμετοχής, των βραβείων κ.α.

3.3 Αρχές του συστήματος των ποινών και στόχοι.

Ορισμένοι από τους στόχους που πρέπει να επιδιώκει το σύστημα των ποινών και τις αρχές που πρέπει να ικανοποιεί είναι οι εξής:

- ✓ Οι ποινές επιβάλλονται να αποσκοπούν και να ενθαρρύνουν την συμμόρφωση.
- ✓ Το ύψος της ποινής πρέπει να είναι ανάλογο με το μέγεθος του παραπτώματος.
- ✓ Οι ποινές πρέπει να είναι γνωστές εκ των προτέρων και οι φορολογούμενοι πρέπει να είναι για αυτές πλήρως ενημερωμένοι.
- ✓ Όλες οι ποινές πρέπει να είναι δίκαιες και αυτό επιτυγχάνεται όταν παρόμοιες φορολογικές υποθέσεις αντιμετωπίζονται δίκαια.
- ✓ Η αποφυγή της επιβολής πολλαπλών κυρώσεων για περιπτώσεις που αφορούν το ίδιο συμβάν.
- ✓ Οι ποινές πρέπει να διακρίνονται για την αποτελεσματικότητά τους και να είναι όσο το δυνατόν απλές και κατανοητές.

3.4 Κατηγορίες Φορολογίας Εισοδήματος

Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες εισοδήματος:

α) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,

β) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, τα οποία φορολογούνται με την ακόλουθη κλίμακα:

Εισόδημα(Μισθοί, Συντάξεις, Επιχειρηματική Δραστηριότητα) σε €	Φορολογικός Συντελεστής
---	-------------------------

0 - 10.000	9%
10.001-20.000	22%
20.001-30.000	28%
30.001-40.000	36%
40.001≤	44%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.1: Κατηγορίες Φορολογίας Εισοδήματος Μισθών-Συντάξεων

Με τους κατωτέρω κατά περίπτωση συντελεστές για τα εισοδήματα από μερίσματα, τόκους, δικαιώματα ήτοι:

Εισόδημα από κεφάλαιο	Φορολογικός Συντελεστής
Μερίσματα	5%
Τόκοι	15%
Δικαιώματα	20%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.2: Κατηγορίες Φορολογίας Εισοδήματος από Κεφάλαια

Και της ακόλουθης κλίμακας για το εισόδημα από ακίνητα ήτοι:

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία (σε ευρώ)	Φορολογικοί Συντελεστές
0-12.000	15%
12.001-35.000	35%
35.001≤	45%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.3: Κατηγορίες Φορολογίας Εισοδήματος από Ακίνητη περιουσία.

Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου (π.χ. μετοχές, μερίδια ή μερίδες σε προσωπικές εταιρείες, κρατικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια ή εταιρικά ομόλογα, παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα) στο οποίο επιβάλλεται φορολογικής συντελεστής 15%.¹⁵

Εναλλακτική ελάχιστη φορολογία με βάση το τεκμαρτό εισόδημα του πολίτη:

Ο φορολογούμενος που υπόκειται σε φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων υποβάλλεται σε εναλλακτική ελάχιστη φορολογία όταν το τεκμαρτό εισόδημά του είναι υψηλότερο από το συνολικό εισόδημά του. Το τεκμαρτό εισόδημα υπολογίζεται με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης και τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου και των εξαρτώμενων μελών του.

3.5 Σύγχρονοι μέθοδοι και ηλεκτρονικά συστήματα ελέγχου της Φοροδιαφυγής.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικές κινήσεις σχετικά με την μείωση της φοροδιαφυγής, ενσωματώνοντας στην ζωή μας ψηφιακές πλατφόρμες διαβίβασης παραστατικών των επιχειρήσεων, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την διαφάνεια και την αμεροληψία. Παρακάτω παραθέτουμε τις πιο σημαντικές:

- **My data:** Είναι η νέα ηλεκτρονική πλατφόρμα με την οποία η ΑΑΔΕ εισάγει τα ηλεκτρονικά βιβλία στην καθημερινότητα των επιχειρήσεων. Πρόκειται ουσιαστικά για μία πλατφόρμα στην οποία παρακολουθείται το σύνολο των συναλλαγών εσόδων/εξόδων και απεικονίζεται το φορολογικό και λογιστικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων όπως προκύπτει από τα δεδομένα των ηλεκτρονικών βιβλίων. Στόχος είναι να εξυπηρετηθούν οι επιχειρήσεις από μία πρωτοποριακή ψηφιακή πλατφόρμα ώστε να εκπληρώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

¹⁵ Κατηγορία Εισοδήματος και Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα. Διαθέσιμο στο: <https://www.aade.gr/omogeneis-katoikoi-exoterikoy/eisodima/katigories-eisodimatos-kai-forologia-eisodimatos-stin-ellada> [Πρόσβαση στις 17/03/2025].

Αυτό συνεπάγεται την αυτοματοποίηση συμπλήρωσης των φορολογικών δηλώσεων μειώνοντας το διαχειριστικό τους κόστος.¹⁶ Ένα ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι διευκολύνει την φορολογικό έλεγχο. Το έτος 2020 ξεκίνησε η εφαρμογή το οποίο αποτέλεσε έτος ωρίμανσης με πιλοτική εφαρμογή και το 2021 η ψηφιακή διαβίβαση των παραστατικών καθίσταται υποχρεωτική.

Τα παραστατικά μπορεί να τα ανεβάζει στην πλατφόρμα η ίδια η οντότητα ή λογιστής με εξουσιοδότηση μέσω εμπορικής εφαρμογής, που χρησιμοποιεί για την έκδοση των παραστατικών της.

Με ποια περιοδικότητα ανεβαίνουν τα δεδομένα:

- Για τις οντότητες που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες πιστοποιημένου παρόχου ηλεκτρονικής τιμολόγησης άμεσα.
- μέχρι την 20η του επόμενου μήνα για το 2020 και σε πραγματικό χρόνο από το 2021 για όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις που διαβιβάζονται.
- Για τις επιχειρήσεις που τηρούν λογιστικά αρχεία με διπλογραφικό σύστημα σε μηνιαία βάση.
- Για τις επιχειρήσεις με απλογραφικό σύστημα τήρησης καθώς και για τις επιχειρήσεις που δεν υπάγονται σε ΦΠΑ σε τριμηνιαία βάση.

Τα ηλεκτρονικά βιβλία είναι:

- Το βιβλίο αναλυτικών εγγραφών όπου εμφανίζονται αναλυτικά τα παραστατικά όπου έχουν ανέβει στο σύστημα
 - Το βιβλίο συνοπτικής απεικόνισης όπου εμφανίζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα της επιχείρησης σε μηνιαία και ετήσια βάση.
- **Το σύστημα φορολογικού ελέγχου Elenxis:** Το νέο ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα των ελεγκτικών Υπηρεσιών είναι ένα αξιόπιστο εργαλείο για ένα σύγχρονο κράτος, εισάγοντας ενιαία τεχνολογική υποδομή για την διενέργεια ελέγχων,

¹⁶ Τι είναι το my data. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-forologia.gr/mydata.aspx> [Πρόσβαση στις 10-03-2025].

διαθέσιμη σε όλες τις ελεγκτικές υπηρεσίες της χώρας(τελωνεία, εφορίες, οικονομική επιθεώρηση). Στόχος του συστήματος είναι ο ευκολότερος εντοπισμός όσων χρησιμοποιούν κατά τις συναλλαγές τους εικονικά ή πλαστά τιμολόγια ή είναι εμπλεκόμενοι σε υποθέσεις φοροδιαφυγής.¹⁷

Επίσης για κάθε ελεγχόμενο δημιουργείται ηλεκτρονικός φάκελος, ενώ οι έλεγχοι θα μπορούν να γίνουν επιτόπιοι πλέον στις επιχειρήσεις με ένα laptop, μέσω σύνδεσης με την κεντρική μονάδα του Taxis, μέσω άντλησης πληροφοριών για το προφίλ της κάθε εταιρίας. Περιλαμβάνονται κυρίως μεγάλες επιστροφές ΦΠΑ, πλαστά και εικονικά τιμολόγια, επιδοτήσεις, αυξήσεις κεφαλαίου. Θα εκτυπώνεται σημείωμα άμεσα με το πρόστιμο της εφορίας όταν θα διαπιστώνεται φορολογική παράβαση.

Ο ελεγκτής θα μπορεί κατά την διάρκεια του φορολογικού ελέγχου να διενεργεί έναν έλεγχο επαλήθευσης, ώστε να διαμορφωθεί ακριβής εικόνα της οικονομικής διαχείρισης της ελεγχόμενης επιχείρησης, προκειμένου να εντοπιστούν ενδεχόμενες φορολογικές παραβάσεις και ειδικότερα περιπτώσεις στις οποίες η επιχείρηση:

- Έχει διαπράξει φορολογικές παραβάσεις στο παρελθόν.
- Βρίσκεται στο ηλεκτρονικό αρχείο επιχειρήσεων που είναι εμπλεκόμενες με υποθέσεις φοροδιαφυγής, εικονικών-πλαστών τιμολογίων ή αφερεγγυότητας.
- Έχει στοιχεία και βιβλία κατασχεμένα.
- Δεν έχει υποβάλλει καταστάσεις συγκεντρωτικές πελατών-προμηθευτών.
- Βρίσκεται σε λίστα επιχειρήσεων με δηλωμένη απώλεια στοιχείων ή βιβλίων.

Ακόμα χάρη στην συμβολή του συστήματος elenxis θεωρείται εφικτή η δημιουργία μιας ενημερωμένης και «αξιόπιστης μαύρης λίστας», ώστε στην πολιτική κατά της φοροδιαφυγής να γίνεται καταγραφή των ύποπτων κλάδων και προσώπων.

➤ **Η εφαρμογή του ηλεκτρονικού περιουσιολογίου:** Θα είναι μία τεράστια βάση δεδομένων που θα περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία των φορολογουμένων και όλων των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα θα περιλαμβάνονται οικόπεδα, κατοικίες, αγροτεμάχια,

¹⁷ Έρχονται οι on line έλεγχοι της εφορίας με το «Elenxis. Διαθέσιμο στο: <https://www.taxheaven.gr/news/3871/erxontai-oi-on-line-elegxoi-ths-eforias-me-to-elenxis> [Πρόσβαση στις 25/08/2008]

αποθήκες, πισίνες, αυτοκίνητα, σκάφη θαλάσσης, μεγάλα χρηματικά ποσά που φυλάσσονται στα σπίτια, καταθέσεις σε τράπεζες, μετοχές, ομόλογα, έντοκα γραμμάτια, εταιρικά μερίδια.¹⁸

Το περιουσιολόγιο θα έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Στελέχη της φορολογικής διοίκησης(εσωτερικοί χρήστες) καθώς και όλοι οι φορολογούμενοι(εξωτερικοί χρήστες).
- Υποστήριξη του συστήματος υποδοχής και ενσωμάτωσης δεδομένων περιουσίας από άλλα πληροφοριακά συστήματα της ΑΑΔΕ, ακόμα και στην περίπτωση μη μηχανογραφικής τήρησης.
- Δυνατότητα για εισαγωγή πληροφοριών για περιουσιακά στοιχεία από φορολογούμενους οι οποίες θα διασταυρώνονται από την αρμόδια αρχή.
- Ύπαρξη δυνατότητας τροποποίησης λανθασμένων πληροφοριών από τον φορολογούμενο.
- Συγκεντρωτική και αναλυτική επεξεργασία των δεδομένων του συστήματος για την παραγωγή στατιστικών, αναφορών και ενημερωτικών εκθέσεων.
- Θα υπάρχει δυνατότητα συσχέτισης περιουσιακών στοιχείων μεταξύ φυσικών και νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων και ταυτόχρονη παρακολούθηση αυτών ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσης των δεδομένων.

3.6 Ποιός πληρώνει φόρους στην Ελλάδα.

Τα ετήσια έσοδα του ελληνικού κράτους κυμαίνονται περίπου στα πενήντα δις ευρώ. Αυτό είναι το εισόδημα που, μαζί με τις πληρωμές κοινωνικής ασφάλισης, τα έσοδα από ασφάλειες και τα δάνεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να καλύψουν όλες τις κρατικές δαπάνες. Αυτές οι δαπάνες περιλαμβάνουν τα λειτουργικά έξοδα της κυβέρνησης, την αποπληρωμή των δανείων της χώρας (περίπου δώδεκα δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως), τις συντάξεις (είκοσι οκτώ δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως), τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων (περίπου δεκαπέντε δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως) και,

¹⁸ Τι είναι και πως λειτουργεί το ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο. Διαθέσιμο στο: <https://ecopress.gr/akinita-ti-ine-ke-pos-litourgi-to/> [Πρόσβαση στις 8/01/2019].

σύμφωνα με τα μνημόνια που έχουν υπογραφεί με τους πιστωτές της Ελλάδας, σημαντικά ετήσια πρωτογενή πλεονάσματα.¹⁹

Σύμφωνα με τις περσινές φορολογικές δηλώσεις μισθωτοί με δύο θέσεις απασχόλησης και ιδιοκτήτες με εισοδήματα από ενοίκια, μαζί με επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους σηκώνουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο από τα στατιστικά των φορολογικών δηλώσεων είναι όμως ότι ένας στους δύο Έλληνες δεν πληρώνει κανένα φόρο για τα εισοδήματα που είχε το έτος 2023. Περίπου το 46% των δηλώσεων που υποβλήθηκαν είναι μηδενικές, με τους φορολογούμενους να μην πληρώνουν καθόλου φόρο την περσινή χρονιά.²⁰ Ακόμα δύο στους δέκα φορολογούμενους έχουν λάβει πιστωτικό εκκαθαριστικό με το ποσό επιστροφής να κυμαίνεται σε 350€ κατά μέσο όρο. Το υπόλοιπο 34% των φορολογικών δηλώσεων είναι χρεωστικές, δηλαδή μόνο τρεις στους δέκα φορολογούμενους θα πληρώσουν επιπλέον φόρο για τα εισοδήματα που απέκτησαν το 2023, με μέσο φόρο να υπολογίζεται στα 1856€.

Κάθε χρόνο υποβάλλονται περίπου 6,5 εκατ. δηλώσεις και φέτος αφορούσαν εισοδήματα ύψους 91,67 δισ. ευρώ, έναντι 84,21 δισ. ευρώ. που είχαμε δηλώσει το 2022. Σε τρέχουσες τιμές το ΑΕΠ διαμορφώθηκε πέρυσι σε 220,3 δισ. ευρώ, έναντι 206,6 δισ. το 2022 και η σχέση δηλωθέντων εισοδημάτων και ΑΕΠ αναδεικνύει την έκταση της φοροδιαφυγής. Όπως άλλωστε και η ανισορροπία ότι από τα 6,5 εκατ. δηλώσεις, φόρο εισοδήματος πληρώνουν τα 2,2 εκατομμύρια.

1. ¹⁹ Tax Evasion in Greece – A Study. Who pays taxes in Greece? Available at: <https://www.dianeosis.org/en/2016/06/tax-evasion-in-greece/> (Accessed: June 2016).

²⁰ Ποιοι πληρώνουν τους φόρους. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/blogs/aleksandros-kasimatis/article/1525450/poioi-plironoun-tous-forous/> [Πρόσβαση στις 31-07-2024].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1 Στόχος – Οργάνωση και Διεξαγωγή της Έρευνας.

Από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας που παρατέθηκε ανωτέρω, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα που απασχολεί την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα, τις κυβερνήσεις και την κοινή γνώμη, άπτεται δε και σχετίζεται με μία σειρά από παράγοντες, οικονομικούς, πολιτικούς, διοικητικούς και ψυχολογικούς. Από τα προηγούμενα κεφάλαια προέκυψε ότι υπάρχει πληθώρα μέτρων, εργαλείων και τεχνικών για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, τα οποία καλείται να προτεραιοποιήσει η φορολογική διοίκηση. Σε αυτήν την βιβλιογραφική ανασκόπηση στηρίχθηκε η σύνταξη του παρόντος ερωτηματολογίου, βάσει του οποίου προέκυψαν οι απαντήσεις που μελετώνται στην παρούσα έρευνα.

Σχετικά με την μεθοδολογία κάθε έρευνας η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική, στην οποία σύμφωνα με την επιλογή της κατάλληλης ερευνητικής μεθόδου μπορεί ο μελετητής να οδηγηθεί σε ένα αξιόπιστο αποτέλεσμα, χωρίς σφάλματα και τα συμπεράσματά του να αξιοποιηθούν περαιτέρω για έρευνα.

4.2 Δείγμα Έρευνας - Ερωτηματολόγιο

Ως δείγμα της παρούσας έρευνας επιλέχθηκαν υπάλληλοι των Οικονομικών Υπηρεσιών (ΑΑΔΕ – Τελωνείο), Τραπεζικοί υπάλληλοι και Λογιστές. Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν ένα δομημένο ερωτηματολόγιο σε διαδικτυακή μορφή μέσα από την εφαρμογή google forms, ο δε σχεδιασμός του στηρίχθηκε στην παραπάνω βιβλιογραφική ανασκόπηση ερευνών.

Τα πρώτα πέντε μέρη περιλαμβάνουν ερωτήσεις της κλίμακας Likert (πενταβάθμια κλίμακα), με τον ερωτώμενο να εκφράσει το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του, όπου κάθε βαθμός αντιστοιχεί στα εξής: 1 – Διαφωνώ απόλυτα/Καθόλου, 2 – Διαφωνώ/Λίγο, 3 – Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ/Ούτε λίγο ούτε πολύ, 4 – Συμφωνώ/Πολύ, 5 – Συμφωνώ Απόλυτα/Πάρα πολύ.

Το πρώτο μέρος αναφέρεται στην Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και τα Μέτρα Πάταξης εξετάζοντας τον βαθμό φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και ενσωματώνοντας ερωτήσεις σχετικά με το αν αρκούν και είναι αποτελεσματικά τα υφιστάμενα μέτρα.

Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αναφερόμαστε στους πολίτες και το φορολογικό μας σύστημα, σχετικά με τον τρόπο φορολόγησης στην χώρα μας και την αύξηση του ΦΠΑ. Στο επόμενο σκέλος αναφερόμαστε στους πολίτες και την φοροδιαφυγή, αναφορικά με τους λόγους που οδηγούν σε αυτή και πώς θα μπορούσαμε να την παρομοιάσουμε. Στο προτελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου γίνεται αναφορά στους πολίτες και το ελεγκτικό σύστημα, σχετικά με το αν το ελεγκτικό μας σύστημα είναι αποτελεσματικό, αξιοκρατικό και γενικά βελτιώνονται οι τρόποι ελέγχου.

Τέλος δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε από το ερωτηματολόγιο, τον τρόπο ελέγχου κατά της φοροδιαφυγής, με την δύναμη των πληροφοριακών συστημάτων και των νέων τεχνολογιών.

Η προώθηση και διανομή της υπερσύνδεσης του ερωτηματολογίου έγινε μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (email) και προσωπικών μηνυμάτων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η φόρμα έμεινε ανοιχτή για ενάμισι μήνα περίπου (08.01.2025 έως 21.02.2025) και απαντήθηκαν συνολικά 101 ερωτηματολόγια. Αυτούσιο το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας.

4.3 Στατιστική Ανάλυση

Αρχικά πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική με παρουσίαση των αποτελεσμάτων σε πίνακες με απόλυτες και σχετικές συχνότητες. Επιπλέον στις μεταβλητές με την 5 βαθμη κλίμακα Likert, δημιουργήθηκαν διαγράμματα για την καλύτερη κατανόηση των δηλώσεων των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια και καθώς το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε δεν έχει εφαρμοστεί σε άλλες έρευνες, πραγματοποιήθηκε διεξοδική ανάλυση αξιοπιστίας – εσωτερικής συνέπειας με το δείκτη alpha του Cronbach. Επίσης εφαρμόστηκε παραγοντική ανάλυση σε κύριες συνιστώσες για την ανάλυση και οπτικοποίηση των δεδομένων σε λιγότερες διαστάσεις με κοινά χαρακτηριστικά. Ο έλεγχος κανονικότητας πραγματοποιήθηκε με τη δοκιμασία Kolmogorov – Smirnov και Shapiro–Wilk. Η κατανομή των ποσοτικών μεταβλητών παρουσιάζεται με μέση τιμή και τυπική απόκλιση. Για τη διερεύνηση της μεταβλητότητας των διαστάσεων ως προς τις ανεξάρτητες μεταβλητές, εφαρμόστηκαν μη-παραμετρικές δοκιμασίες Mann-Whitney και Kruskal Wallis.

Όλες οι στατιστικές δοκιμασίες πραγματοποιήθηκαν με το στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics ver. 27,μ ενώ το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε στο $p<0,05$.

4.4 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Πίνακας 1.

Δημογραφικά χαρακτηριστικά δείγματος

		<i>N</i>	%
Φύλο	Άνδρας	45	44,6%
	Γυναίκα	56	55,4%
Ηλικία	18-25	1	1,0%
	26-35	16	15,8%
	36-46	48	47,5%
	47-58	27	26,7%
	59 +	9	8,9%
Οικογενειακή Κατάσταση	Άγαμος ή Διαζευγμένος	34	33,7%
	Έγγαμος	67	66,3%
Παιδιά ή και προστατευμένα μέλη στην οικογένεια:	Χωρίς παιδιά/Προστατευμένα μέλη	35	34,7%
	1-3 παιδιά/προστατευμένα μέλη	64	63,4%
	Πολύτεκνη οικογένεια	2	2,0%
Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	8	7,9%
	ΑΕΙ-ΤΕΙ	43	42,6%
	Μεταπτυχιακό	46	45,5%
	Διδακτορικό	4	4,0%
Επαγγελματική Κατάσταση	Ελεύθεροι Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες	21	20,8%
	Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	32	31,7%
	Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	48	47,5%
Εισόδημα	έως 10.000	16	15,8%
	10.001-15.000	32	31,7%
	15.001- 25.000	33	32,7%
	25.001- 40.000	16	15,8%
	40.001 και άνω.	4	4,0%

Βάσει των αποτελεσμάτων του πίνακα 1 στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 101 άτομα ($N=101$), εκ των οποίων το 44,6% είναι άνδρες και το 55,4% γυναίκες. Η πλειονότητα ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 36-46 ετών (47,5%), ενώ μικρότερα ποσοστά καταγράφονται

στις ηλικίες 26-35 (15,8%), 47-58 (26,7%) και 59+ (8,9%), με μόλις 1% να ανήκει στην ομάδα 18-25 ετών. Αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση, το 66,3% είναι έγγαμοι, ενώ το 33,7% είναι άγαμοι ή διαζευγμένοι. Σχετικά με την ύπαρξη παιδιών ή προστατευμένων μελών στην οικογένεια, το 34,7% δηλώνει ότι δεν έχει, το 63,4% έχει 1-3 παιδιά ή προστατευμένα μέλη, ενώ μόλις το 2% ανήκει σε πολύτεκνη οικογένεια. Ως προς το μορφωτικό επίπεδο, το 7,9% έχει Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, το 42,6% έχει πτυχίο ΑΕΙ-ΤΕΙ, το 45,5% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και το 4% διαθέτει διδακτορικό. Επαγγελματικά, το 47,5% εργάζεται ως μισθωτός στον δημόσιο τομέα, το 31,7% στον ιδιωτικό τομέα και το 20,8% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες ή επιχειρηματίες. Όσον αφορά το εισόδημα, το 15,8% δηλώνει ετήσιο εισόδημα έως 10.000€, το 31,7% κυμαίνεται μεταξύ 10.001-15.000€, το 32,7% μεταξύ 15.001-25.000€, το 15,8% μεταξύ 25.001-40.000€, ενώ το 4% έχει εισόδημα άνω των 40.000€.

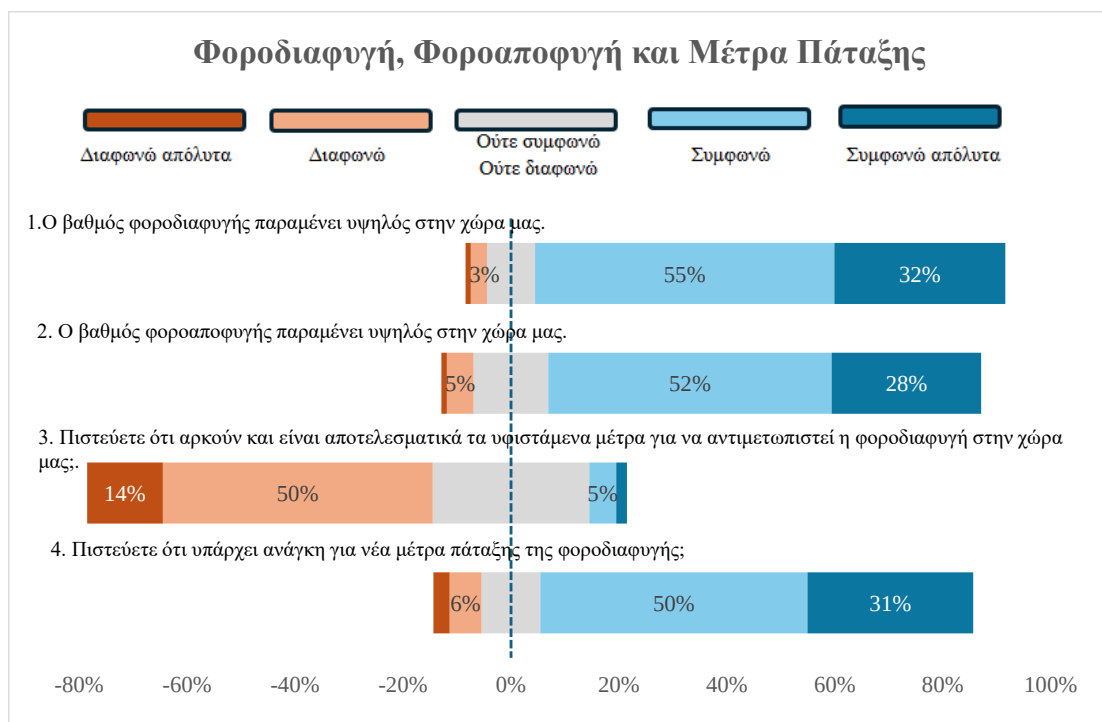
4.5 Περιγραφικά αποτελέσματα των ερωτήσεων της έρευνας

4.5.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

Πίνακας 2.

Κατανομή δηλώσεων της ενότητας Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
1. Ο βαθμός φοροδιαφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.	1 (1%)	3 (3%)	9 (8,9%)	56 (55,4%)	32 (31,7%)
2. Ο βαθμός φοροαποφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.	1 (1%)	5 (5%)	14 (13,9%)	53 (52,5%)	28 (27,7%)
3. Πιστεύετε ότι αρκούν και είναι αποτελεσματικά τα υφιστάμενα μέτρα για να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή στην χώρα μας;.	14 (14%)	50 (50%)	29 (29%)	5 (5%)	2 (2%)
4. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για νέα μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής;	3 (3%)	6 (5,9%)	11 (10,9%)	50 (49,5%)	31 (30,7%)

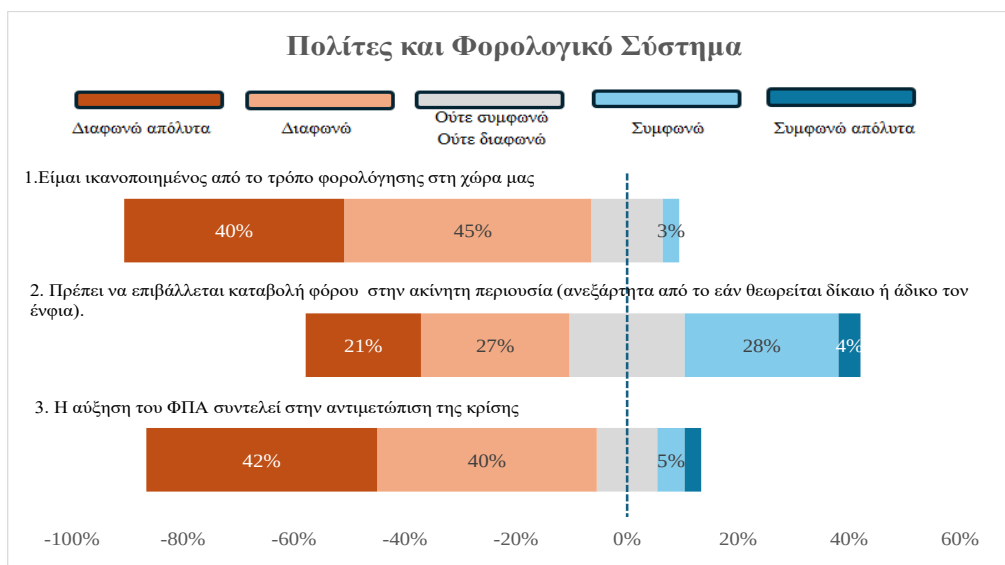
Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή και τα μέτρα πάταξής τους. Βάσει των αποτελεσμάτων, αρχικά, η πλειονότητα των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο βαθμός φοροδιαφυγής παραμένει υψηλός στη χώρα μας, με το 55,4% να συμφωνεί και το 31,7% να συμφωνεί απόλυτα, ενώ μόλις το 1% διαφωνεί απόλυτα. Αντίστοιχα, η φοροαποφυγή αξιολογείται ως υψηλή, καθώς το 52,5% συμφωνεί και το 27,7% συμφωνεί απόλυτα, με μόνο το 1% να διαφωνεί απόλυτα. Όσον αφορά την επάρκεια των υφιστάμενων μέτρων αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής, το 50% διαφωνεί και το 14% διαφωνεί απόλυτα, δείχνοντας γενική δυσaréσκεια, ενώ μόλις το 5% συμφωνεί και το 2% συμφωνεί απόλυτα. Σχετικά με την ανάγκη για νέα μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής, η πλειονότητα των ερωτηθέντων τάσσεται υπέρ, με το 49,5% να συμφωνεί και το 30,7% να συμφωνεί απόλυτα, ενώ μόνο το 3% διαφωνεί απόλυτα. Συνολικά, τα αποτελέσματα δείχνουν μια γενικευμένη αντίληψη ότι η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή παραμένουν σημαντικά προβλήματα και ότι απαιτούνται επιπλέον μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

4.5.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

Πίνακας 3. Κατανομή δηλώσεων της ενότητας Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
1.Είμαι ικανοποιημένος από το τρόπο φορολόγησης στη χώρα μας	40 (39,6%)	45 (44,6%)	13 (12,9%)	3 (3%)	0 (0%)
2. Πρέπει να επιβάλλεται καταβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία (ανεξάρτητα από το εάν θεωρείται δίκαιο ή άδικο τον ένφια).	21 (20,8%)	27 (26,7%)	21 (20,8%)	28 (27,7%)	4 (4%)
3. Η αύξηση του ΦΠΑ συντελεί στην αντιμετώπιση της κρίσης	42 (41,6%)	40 (39,6%)	11 (10,9%)	5 (5%)	3 (3%)

		N	%
4. Ποιοι κατά την γνώμη σας σηκώνουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος στην χώρα μας;	Ελεύθεροι Επαγγελματίες / Επιχειρηματίες	39	38,6%
	Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	21	20,8%
	Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	26	25,7%
	Συνταξιούχοι	3	3,0%
	Άλλο	5	5,0%
	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	7	6,9%

Ο πίνακας 3, παρουσιάζει την κατανομή των δηλώσεων των συμμετεχόντων σχετικά με τρεις βασικές πτυχές του φορολογικού συστήματος στη χώρα: την ικανοποίηση από τη φορολογία, την καταβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία και την αύξηση του ΦΠΑ ως μέτρο αντιμετώπισης της κρίσης. Όσον αφορά την ικανοποίηση από το φορολογικό σύστημα, η συντριπτική πλειονότητα το 84,2% (39,6% διαφωνεί απόλυτα και το 44,6% διαφωνεί) δηλώνει δυσαρέσκεια με το φορολογικό σύστημα. Σχετικά με την καταβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία, οι απόψεις είναι περισσότερες ισορροπημένες καθώς το 27,7% συμφωνεί και το 4% συμφωνεί απόλυτα με τη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας,. Ωστόσο ένα σημαντικό ποσοστό διαφωνεί απόλυτα (20,8%) ή διαφωνεί (26,7%), δείχνοντας τις αντιθέσεις μεταξύ των απόψεων των ερωτηθέντων. Τέλος το 20,8% κρατά ουδέτερη στάση. Όσον αφορά την αύξηση του ΦΠΑ για την αντιμετώπιση της κρίσης, η πλειονότητα, το 81,2% συνολικά εκφράζει αρνητική στάση. Ενώ το 8% έχει θετική άποψη και το 10,9% δηλώνει ουδέτερη στάση. Τέλος, σχετικά με το ποιοι σηκώνουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος, οι περισσότεροι (38,6%) θεωρούν ότι είναι οι ελεύθεροι επαγγελματίες και επιχειρηματίες, ενώ το 25,7% πιστεύει ότι το βάρος πέφτει στους μισθωτούς του δημόσιου τομέα και το 20,8% στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα. Ένα μικρό ποσοστό (3%) θεωρεί ότι οι συνταξιούχοι επιβαρύνονται περισσότερο, ενώ το 5% επιλέγει την κατηγορία «Άλλο» και το 6,9% δηλώνει ότι δεν γνωρίζει ή δεν απαντά

4.5.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή

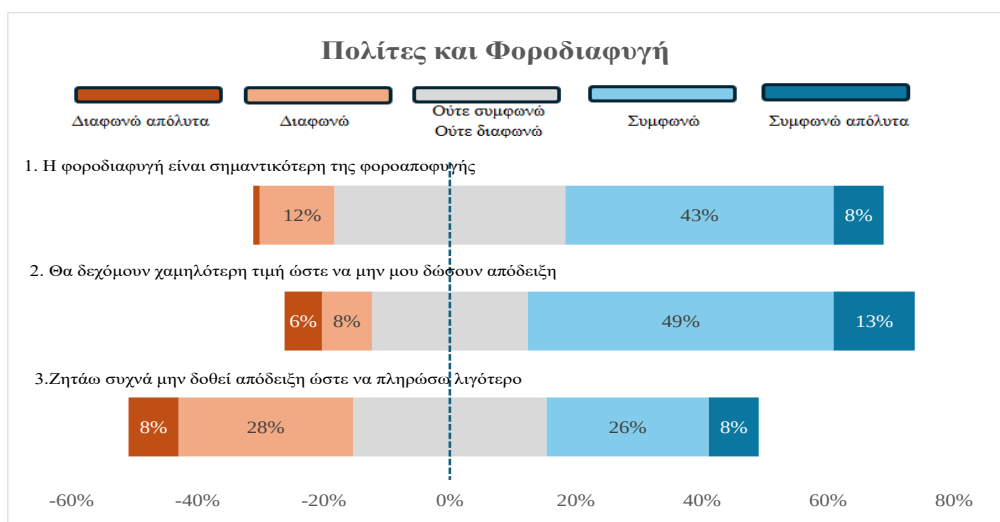
Πίνακας 4. Κατανομή δηλώσεων της ενότητας Πολίτες και Φοροδιαφυγή

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
1. Η φοροδιαφυγή είναι σημαντικότερη της φοροαποφυγής	1 (1)	12 (11,9)	37 (36,6)	43 (42,6)	8 (7,9)
2. Θα δεχόμουν χαμηλότερη τιμή ώστε να μην μου δώσουν απόδειξη	6 (5,9)	8 (7,9)	25 (24,8)	49 (48,5)	13 (12,9)
3. Ζητάω συχνά μην δοθεί απόδειξη ώστε να πληρώσω λιγότερο	8 (7,9)	28 (27,7)	31 (30,7)	26 (25,7)	8 (7,9)
			N	%	
4. Ποιος πιστεύετε πως είναι ο λόγος που οδηγεί στην φοροδιαφυγή;	Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές		28	27,7	
	Η Υπερφορολόγηση		42	41,6	
	Η αναποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού		23	22,8	
	Η Πολυνομία		5	5,0	
	Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ		3	3,0	
5. Αν μπορούσατε να παρομοιάσετε την φοροδιαφυγή με κάποιο από τα παρακάτω ποιο θα ήταν;	Συνέπεια του αναποτελεσματικού φορολογικού συστήματος		39	38,6	
	Έλλειψη φορολογικής συνείδησης		25	24,8	
	Μαύρο χρήμα		23	22,8	
	Εύκολος πλούτος		8	7,9	
	Έσχατη λύση σε περίπτωση ανάγκης		4	4,0	
	Αναγκαίο καλό		2	2,0	

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη φοροδιαφυγή, την προσωπική τους στάση απέναντί της, καθώς και τους λόγους που την προκαλούν. Σχετικά με τη σύγκριση φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, το 42,6% συμφωνεί ότι η φοροδιαφυγή είναι σημαντικότερο πρόβλημα, ενώ το 7,9% συμφωνεί απόλυτα. Ωστόσο, ένα σημαντικό ποσοστό (36,6%) τηρεί ουδέτερη στάση, ενώ το 11,9% διαφωνεί. Αναφορικά με την αποδοχή χαμηλότερης τιμής χωρίς απόδειξη, το 48,5% συμφωνεί και το 12,9%

συμφωνεί απόλυτα, δείχνοντας ότι η πρακτική αυτή είναι διαδεδομένη, ενώ μόλις το 5,9% διαφωνεί απόλυτα. Όταν πρόκειται για το αν οι ίδιοι ζητούν να μη δοθεί απόδειξη ώστε να πληρώσουν λιγότερο, το 30,7% δηλώνει ουδέτερη στάση, ενώ το 25,7% συμφωνεί και το 7,9% συμφωνεί απόλυτα, με ένα σημαντικό ποσοστό (27,7%) να διαφωνεί και το 7,9% να διαφωνεί απόλυτα.

Σχετικά με τους λόγους που οδηγούν στη φοροδιαφυγή, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (41,6%) θεωρεί ότι οφείλεται στην υπερφορολόγηση, ενώ το 27,7% την αποδίδει στους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές. Επίσης, το 22,8% επισημαίνει την αναποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, ενώ μικρότερα ποσοστά αποδίδουν τη φοροδιαφυγή στην πολυνομία (5%) ή δηλώνουν άγνοια (3%). Όσον αφορά την παρομοίωση της φοροδιαφυγής, το 38,6% τη θεωρεί συνέπεια του αναποτελεσματικού φορολογικού συστήματος, το 24,8% την αποδίδει σε έλλειψη φορολογικής συνείδησης και το 22,8% τη συνδέει με το μαύρο χρήμα. Μικρότερα ποσοστά τη θεωρούν εύκολο πλουτισμό (7,9%), έσχατη λύση σε περίπτωση ανάγκης (4%) ή ακόμα και αναγκαίο καλό (2%). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η φοροδιαφυγή θεωρείται ευρέως ως πρόβλημα που απορρέει από την ίδια τη δομή του φορολογικού συστήματος και όχι αποκλειστικά από την έλλειψη φορολογικής συνείδησης.

4.5.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

Πίνακας 5.

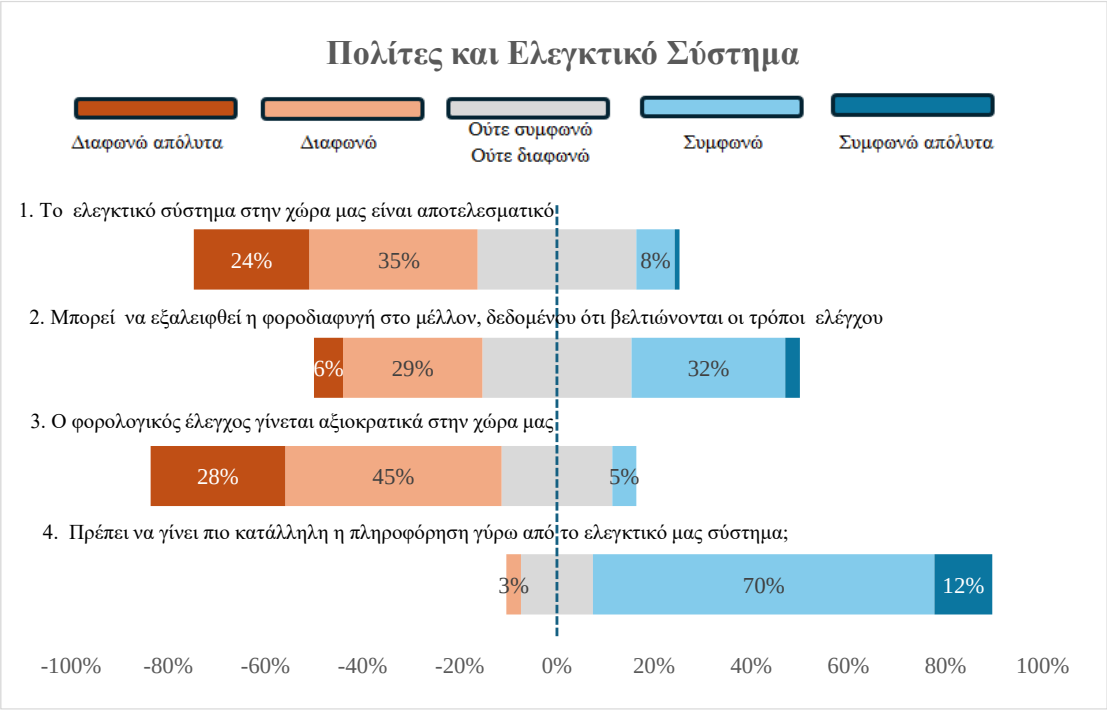
Κατανομή δηλώσεων της ενότητας Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
1. Το ελεγκτικό σύστημα στην χώρα μας είναι αποτελεσματικό	24 (23,8)	35 (34,7)	33 (32,7)	8 (7,9)	1 (1)
2. Μπορεί να εξαλειφθεί η φοροδιαφυγή στο μέλλον, δεδομένου ότι βελτιώνονται οι τρόποι ελέγχου	6 (5,9)	29 (28,7)	31 (30,7)	32 (31,7)	3 (3)
3. Ο φορολογικός έλεγχος γίνεται αξιοκρατικά στην χώρα μας	28 (27,7)	45 (44,6)	23 (22,8)	5 (5)	0 (0)
4. Πρέπει να γίνει πιο κατάλληλη η πληροφόρηση γύρω από το ελεγκτικό μας σύστημα;	0 (0)	3 (3)	15 (14,9)	71 (70,3)	12 (11,9)
				N	%
	Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου			13	12,9
5. Με ποια από τις παρακάτω τεχνικές θεωρείτε πως θα υπάρχει καλύτερος έλεγχος της φοροδιαφυγής;	Τεχνική καθαρής θέσης του φορολογουμένου			5	5
	Τεχνική Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε μετρητά			4	4
	Με συνδυασμό όλων των παραπάνω τεχνικών			79	78,2
	Παρατήρηση / Προειδοποίηση			26	25,7
6. Ποια είναι κατά την γνώμη σας η καταλληλότερη ποινή για κάποιον που ελέγχθηκε και φοροδιαφεύγει για πρώτη φορά; (Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη).	Χρηματικό πρόστιμο ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής			62	61,4
	Διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης			7	6,9
	Δήμευση περιουσίας			3	3
	Προσωρινή φυλάκιση			3	3
7. Ποια είναι κατά την γνώμη σας η καταλληλότερη ποινή για κάποιον που	Παρατήρηση / Προειδοποίηση			1	1

ελέγχθηκε και φοροδιαφεύγει επανειλημμένα; (Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη).	Χρηματικό πρόστιμο ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής	29	28,7
	Διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης	40	39,6
	Δήμευση περιουσίας	25	24,8
	Φυλάκιση	6	5,9

Ο Πίνακας 5 παρουσιάζει τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού συστήματος στη χώρα, τις τεχνικές ενίσχυσης του φορολογικού ελέγχου και τις προτεινόμενες ποινές για τη φοροδιαφυγή. Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού συστήματος, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκφράζει αρνητική άποψη, καθώς το 23,8% διαφωνεί απόλυτα και το 34,7% διαφωνεί, ενώ μόλις το 7,9% συμφωνεί και το 1% συμφωνεί απόλυτα. Παρόμοια, ο φορολογικός έλεγχος δεν θεωρείται αξιοκρατικός, αφού το 44,6% διαφωνεί και το 27,7% διαφωνεί απόλυτα, με μόλις το 5% να εκφράζει θετική άποψη. Ωστόσο, υπάρχει μεγαλύτερη αισιοδοξία για την εξάλειψη της φοροδιαφυγής στο μέλλον μέσω βελτιωμένων ελέγχων, καθώς το 31,7% συμφωνεί και το 3% συμφωνεί απόλυτα, αν και ένα σημαντικό ποσοστό (30,7%) τηρεί ουδέτερη στάση και το 28,7% διαφωνεί. Σχετικά με την ανάγκη πληροφόρησης για το ελεγκτικό σύστημα, η πλειοψηφία (70,3%) συμφωνεί και το 11,9% συμφωνεί απόλυτα, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη καλύτερης ενημέρωσης των πολιτών.

Αναφορικά με τις τεχνικές που θα βελτίωναν τον έλεγχο της φοροδιαφυγής, η πλειοψηφία (78,2%) θεωρεί ότι η βέλτιστη λύση είναι ο συνδυασμός όλων των διαθέσιμων τεχνικών, ενώ μικρότερα ποσοστά προκρίνουν μεμονωμένες μεθόδους, όπως η τεχνική ανάλυσης ρευστότητας (12,9%), η τεχνική καθαρής θέσης (5%) και η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών (4%). Όσον αφορά τις ποινές για κάποιον που φοροδιαφεύγει για πρώτη φορά, η πλειοψηφία (61,4%) υποστηρίζει την επιβολή χρηματικού προστίμου ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής, ενώ ένα 25,7% τάσσεται υπέρ της προειδοποίησης, με πολύ μικρότερα ποσοστά να προτείνουν πιο αυστηρές ποινές, όπως η διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης (6,9%), η δήμευση περιουσίας (3%) ή η προσωρινή φυλάκιση (3%). Στην περίπτωση επανειλημμένης φοροδιαφυγής, τα μέτρα που προκρίνονται είναι αυστηρότερα, με το 39,6% να υποστηρίζει τη διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης, το 28,7% την επιβολή χρηματικού προστίμου, το 24,8% τη δήμευση περιουσίας και το 5,9% τη φυλάκιση, ενώ μόνο το 1% θεωρεί ότι η προειδοποίηση αρκεί. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται την ανάγκη αυστηρότερων ελέγχων και ποινών για τη φοροδιαφυγή, με έμφαση στην αποτελεσματική και δίκαιη εφαρμογή του ελεγκτικού συστήματος.

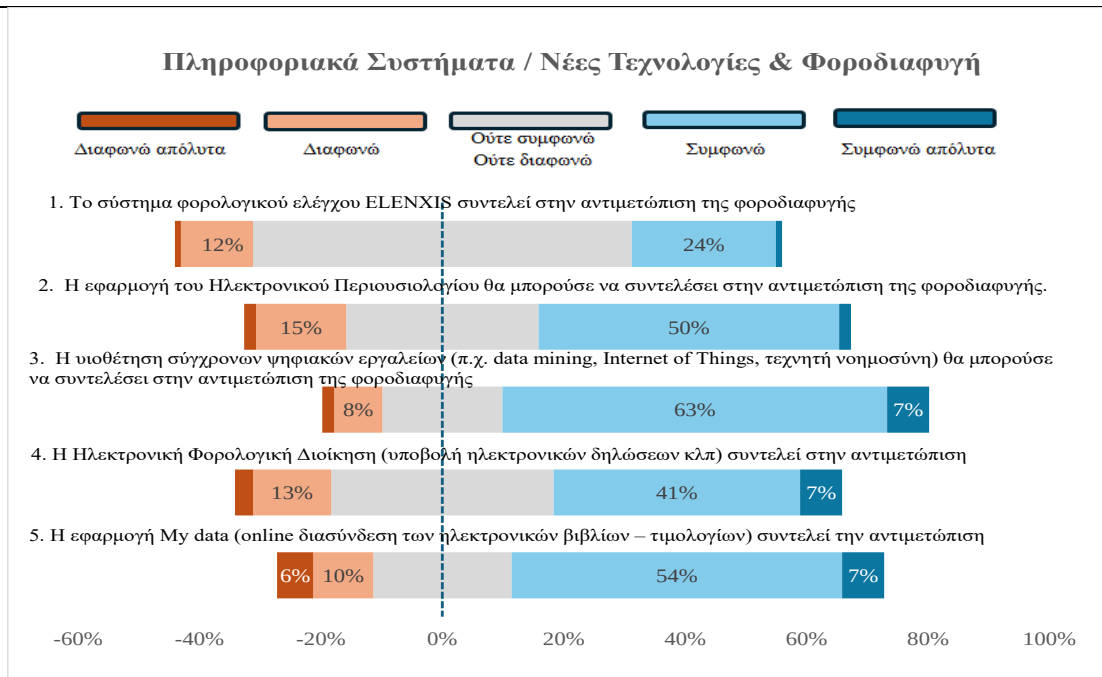

4.5.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

Πίνακας 6.

Κατανομή δηλώσεων της ενότητας Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
1. Το σύστημα φορολογικού ελέγχου ELENXIS συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	1 (1)	12 (11,9)	63 (62,4)	24 (23,8)	1 (1)
2. Η εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Περιουσιολογίου θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.	2 (2)	15 (14,9)	32 (31,7)	50 (49,5)	2 (2)
3. Η υιοθέτηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (π.χ. datamining, Internet of Things, τεχνητή νοημοσύνη) θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	2 (2)	8 (7,9)	20 (19,8)	64 (63,4)	7 (6,9)
4. Η Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση (υποβολή ηλεκτρονικών δηλώσεων κλπ) συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	3 (3)	13 (12,9)	37 (36,6)	41 (40,6)	7 (6,9)
5. Η εφαρμογή Mydata (online διασύνδεση των ηλεκτρονικών βιβλίων – τιμολογίων) συντελεί την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.	6 (5,9)	10 (9,9)	23 (22,8)	55 (54,5)	7 (6,9)

Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη συμβολή των πληροφοριακών συστημάτων και των νέων τεχνολογιών στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Σχετικά με το σύστημα φορολογικού ελέγχου ELENXIS, η πλειοψηφία (62,4%) τηρεί ουδέτερη στάση, ενώ το 23,8% συμφωνεί και μόλις το 1% συμφωνεί απόλυτα, γεγονός που δείχνει μια συγκρατημένη αποδοχή της αποτελεσματικότητάς του. Αντίθετα, το 11,9% διαφωνεί και το 1% διαφωνεί απόλυτα, εκφράζοντας αμφιβολίες για τη λειτουργία του. Αναφορικά με το Ηλεκτρονικό Περιουσιολόγιο, το 49,5% συμφωνεί και το 2% συμφωνεί απόλυτα ότι μπορεί να συμβάλει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ το 31,7% κρατά ουδέτερη στάση. Παρόλα αυτά, το 14,9% διαφωνεί και το 2% διαφωνεί απόλυτα, γεγονός που υποδηλώνει ότι υπάρχει ένα ποσοστό αμφισβήτησης σχετικά με την εφαρμογή του. Σχετικά με τη χρήση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, το datamining και το Internet of Things, η πλειοψηφία (63,4%) συμφωνεί με την υιοθέτησή τους ως μέτρο κατά της φοροδιαφυγής, ενώ ένα επιπλέον 6,9% συμφωνεί απόλυτα. Αντίθετα, μόλις το 7,9% διαφωνεί και το 2% διαφωνεί απόλυτα, υποδεικνύοντας ότι τα ψηφιακά εργαλεία θεωρούνται ευρέως ως μια πολλά υποσχόμενη λύση. Όσον αφορά την Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση, το 40,6% συμφωνεί και το 6,9% συμφωνεί απόλυτα ότι συμβάλλει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, ενώ το 36,6% κρατά ουδέτερη στάση. Από την άλλη πλευρά, το 12,9% διαφωνεί και το 3% διαφωνεί απόλυτα, δείχνοντας ότι υπάρχει μια μικρή, αλλά υπαρκτή επιφυλακτικότητα για την αποτελεσματικότητά της. Τέλος, σχετικά με την εφαρμογή MyData, η οποία αφορά την online διασύνδεση των ηλεκτρονικών βιβλίων και τιμολογίων, η πλειοψηφία (54,5%) συμφωνεί και το 6,9% συμφωνεί απόλυτα με τη συμβολή της στη μείωση της φοροδιαφυγής. Ωστόσο, ένα 22,8% παραμένει ουδέτερο, ενώ το 9,9% διαφωνεί και το 5,9% διαφωνεί απόλυτα.

Συνολικά, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πολίτες τείνουν να υποστηρίζουν τη χρήση νέων τεχνολογιών για τη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου, με ιδιαίτερα θετική στάση απέναντι στην αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων, ενώ παραμένουν επιφυλακτικοί απέναντι σε συγκεκριμένες εφαρμογές, όπως το ELENXIS και το Ηλεκτρονικό Περιουσιολόγιο.

4.6.Ανάλυση Εσωτερικής Συνέπειας Ενοτήτων Ερωτηματολογίου

Πριν από κάθε περαιτέρω διερεύνηση, θεωρήθηκε χρήσιμος ο έλεγχος της εσωτερικής συνέπειας των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου ανά ενότητα

4.6.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

Πίνακας 7.

Ανάλυση αξιοπιστίας – εσωτερικής συνέπειας ενότητας Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

	Alpha	Mean	SD	ITC	AIID
Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης	0,773				
1.Ο βαθμός φοροδιαφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.		4,14	0,78	0,648	0,671
2. Ο βαθμός φοροαποφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.		4,00	0,84	0,577	0,763
3. (Α) Πιστεύετε ότι αρκούν και είναι αποτελεσματικά τα υφιστάμενα μέτρα για να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή στην χώρα μας		3,69	0,85	0,457	0,716
4. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για νέα μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής;		3,98	0,96	0,547	0,601
Mean: Μέση τιμή, SD: Τυπική απόκλιση, ITC: CorrectedItemTotalCorrelation - Συσχέτιση ερώτησης με το σύνολο των υπόλοιπων ερωτήσεων της ενότητας, AIID: Cronbach's Alpha if Item Deleted Τιμή δείκτη Alpha αν εξαιρεθεί η ερώτηση (Α): Αντιστροφή βαθμολόγησης					

Στα αποτελέσματα του πίνακα 7, διαπιστώνεται η ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια ($\text{Alpha} = 0,773$) που σημαίνει ότι οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στην ενότητα μετρούν με συνέπεια την ίδια υποκείμενη έννοια (φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή και μέτρα πάταξης). Διαπιστώνεται ότι οι τιμές του δείκτη ITC είναι υψηλότερες από 0,04 που σημαίνει ότι υπάρχει ικανοποιητική έως υψηλή συσχέτιση μεταξύ κάθε ερώτησης και του συνολικού σκορ της ενότητας. Ενώ δεν χρειάζεται να εξαιρεθεί

καμία ερώτηση από την ανάλυση καθώς δεν βελτιώνεται η τιμή του συνολικού Cronbach's Alpha.

Επιπλέον οι μέσες τιμές των ερωτήσεων (Mean) κυμαίνονται από 3,69 έως 4,14, το οποίο μας δείχνει ότι οι συμμετέχοντες γενικά συμφωνούν ότι η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή παραμένουν υψηλές στην Ελλάδα, και ότι υπάρχει ανάγκη για νέα μέτρα πάταξης. Οι τυπικές αποκλίσεις (SD) κυμαίνονται από 0,78 έως 0,96 που μας δείχνει μια σχετικά μικρή διακύμανση στις δηλώσεις των συμμετεχόντων, υποδηλώνοντας ότι υπάρχει γενική ομοφωνία.

4.6.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

Πίνακας 8.

Ανάλυση αξιοπιστίας – εσωτερικής συνέπειας ενότητας Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

	Alpha	Mean	SD	ITC	AiID
Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα	0,789				
1.Είμαι ικανοποιημένος από το τρόπο φορολόγησης στη χώρα μας		1,79	0,78	0,656	0,725
2. Πρέπει να επιβάλλεται καταβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία (ανεξάρτητα από το εάν θεωρείται δίκαιο ή άδικο τον ένφια)		2,67	1,20	0,676	0,741
3. Η αύξηση του ΦΠΑ συντελεί στην αντιμετώπιση της κρίσης		1,88	0,99	0,595	0,655
Mean: Μέση τιμή, SD: Τυπική απόκλιση, ITC: CorrectedItemTotalCorrelation - Συσχέτιση ερώτησης με το σύνολο των υπόλοιπων ερωτήσεων της ενότητας, AiID: Cronbach's Alpha if Item Deleted Τιμή δείκτη Alpha αν εξαιρεθεί η ερώτηση					

Ο Πίνακας 8 παρουσιάζει την ανάλυση αξιοπιστίας και εσωτερικής συνέπειας των ερωτήσεων που αφορούν τις απόψεις των πολιτών για το φορολογικό σύστημα. Ο δείκτης Cronbach's Alpha είναι 0,789 γεγονός που υποδηλώνει ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια, δηλαδή οι ερωτήσεις της ενότητας μετρούν με συνέπεια την ίδια θεματική έννοια. Αναλύοντας τις μέσες τιμές (Mean), διαπιστώνεται ότι οι

συμμετέχοντες εκφράζουν χαμηλά επίπεδα ικανοποίησης από το φορολογικό σύστημα, καθώς η δήλωση «Είμαι ικανοποιημένος από τον τρόπο φορολόγησης στη χώρα μας» συγκεντρώνει τη χαμηλότερη μέση τιμή (1,79), γεγονός που υποδηλώνει έντονη δυσαρέσκεια. Αντίστοιχα, η δήλωση «Η αύξηση του ΦΠΑ συντελεί στην αντιμετώπιση της κρίσης» καταγράφει μια επίσης χαμηλή μέση τιμή (1,88), γεγονός που δείχνει ότι οι συμμετέχοντες διαφωνούν με αυτήν την άποψη. Σχετικά με τη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας, η μέση τιμή είναι υψηλότερη (2,67), υποδεικνύοντας πιο μοιρασμένες απόψεις σε σχέση με τις άλλες δύο ερωτήσεις. Οι τυπικές αποκλίσεις (SD) κυμαίνονται από 0,78 έως 1,20, με τη μεγαλύτερη διακύμανση να εμφανίζεται στην ερώτηση για την καταβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία (SD = 1,20), γεγονός που δείχνει μεγαλύτερη ποικιλία στις απόψεις των ερωτηθέντων.

Επιπλέον, η συσχέτιση κάθε ερώτησης με το συνολικό σκορ της ενότητας (ITC) είναι ικανοποιητική, καθώς οι τιμές κυμαίνονται από 0,595 έως 0,676, αποδεικνύοντας ότι κάθε ερώτηση συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της κλίμακας. Επιπλέον, η ανάλυση της τιμής του Cronbach's Alpha αν αφαιρεθεί κάποια ερώτηση (AiID) δείχνει ότι καμία ερώτηση δεν επηρεάζει αρνητικά την εσωτερική συνέπεια της ενότητας, καθώς οι τιμές κυμαίνονται από 0,655 έως 0,741, χωρίς να υποδηλώνεται ανάγκη αφαίρεσης κάποιας ερώτησης.

4.6.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή

Πίνακας 9.

Ανάλυση αξιοπιστίας – εσωτερικής συνέπειας ενότητας Πολίτες και Φοροδιαφυγή

	Alpha	Mean	SD	ITC	AiID
Πολίτες και Φοροδιαφυγή	0,801				
1. Η φοροδιαφυγή είναι σημαντικότερη της φοροαποφυγής		3,45	0,84	0,689	0,792
2. Θα δεχόμουν χαμηλότερη τιμή ώστε να μην μου δώσουν απόδειξη		3,54	1,02	0,682	0,789
3. Ζητάω συχνά μην δοθεί απόδειξη ώστε να πληρώσω λιγότερο		2,98	1,09	0,644	0,765

Mean: Μέση τιμή, SD: Τυπική απόκλιση, ITC: CorrectedItemTotalCorrelation - Συσχέτιση ερώτησης με το σύνολο των υπόλοιπων ερωτήσεων της ενότητας, AiID: Cronbach's Alpha ifItemDeleted Τιμή δείκτη Alpha αν εξαιρεθεί η ερώτηση

Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει την ανάλυση αξιοπιστίας και εσωτερικής συνέπειας των ερωτήσεων που αφορούν τις αντιλήψεις και τη στάση των πολιτών απέναντι στη φοροδιαφυγή. Ο δείκτης Cronbach's Alpha είναι 0,801, γεγονός που δείχνει υψηλή εσωτερική συνέπεια, επιβεβαιώνοντας ότι οι ερωτήσεις της ενότητας μετρούν με συνέπεια την ίδια θεματική έννοια. Αναφορικά με τις μέσες τιμές (Mean), η δήλωση «Η φοροδιαφυγή είναι σημαντικότερη της φοροαποφυγής» καταγράφει μέση τιμή 3,45, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες τείνουν να συμφωνούν με αυτήν την άποψη, αλλά όχι απόλυτα. Σχετικά με την αποδοχή χαμηλότερης τιμής χωρίς απόδειξη, η μέση τιμή είναι 3,54, δείχνοντας ότι οι απόψεις είναι σχετικά ισορροπημένες, με μια μικρή τάση προς τη συμφωνία. Αντίθετα, η δήλωση «Ζητάω συχνά να μην δοθεί απόδειξη ώστε να πληρώσω λιγότερο» συγκεντρώνει χαμηλότερη μέση τιμή (2,98), γεγονός που δείχνει ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν επιλέγουν συνειδητά αυτήν την πρακτική, αλλά υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό που το κάνει. Οι τυπικές αποκλίσεις (SD) κυμαίνονται από 0,84 έως 1,09, με τη μεγαλύτερη διακύμανση να καταγράφεται στην ερώτηση για τη ζήτηση μη έκδοσης απόδειξης (SD = 1,09), γεγονός που δείχνει ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων διίστανται περισσότερο σε αυτήν την περίπτωση.

Επιπλέον, η συσχέτιση κάθε ερώτησης με το συνολικό σκορ της ενότητας (ITC) είναι υψηλή (0,644 έως 0,689), αποδεικνύοντας ότι όλες οι ερωτήσεις συνεισφέρουν σημαντικά στη συνοχή της κλίμακας. Παράλληλα, η τιμή του Cronbach's Alpha αν αφαιρεθεί κάποια ερώτηση (AiID) κυμαίνεται από 0,765 έως 0,792, γεγονός που δείχνει ότι η αφαίρεση οποιασδήποτε ερώτησης δεν θα βελτιώνει σημαντικά την αξιοπιστία της ενότητας.

4.6.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

Πίνακας 10.

Ανάλυση αξιοπιστίας – εσωτερικής συνέπειας ενότητας Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

	Alpha	Mean	SD	ITC	AiID
Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα	0,817				
1. Το ελεγκτικό σύστημα στην χώρα μας είναι αποτελεσματικό		2,28	0,95	0,464	0,812
2. Μπορεί να εξαλειφθεί η φοροδιαφυγή στο μέλλον, δεδομένου ότι βελτιώνονται οι τρόποι ελέγχου		2,97	0,98	0,719	0,764
3. Ο φορολογικός έλεγχος γίνεται αξιοκρατικά στην χώρα μας		2,05	0,84	0,671	0,751
4. Πρέπει να γίνει πιο κατάλληλη η πληροφόρηση γύρω από το ελεγκτικό μας σύστημα;		3,91	0,62	0,584	0,779
Mean: Μέση τιμή, SD: Τυπική απόκλιση, ITC: CorrectedItemTotalCorrelation - Συσχέτιση ερώτησης με το σύνολο των υπόλοιπων ερωτήσεων της ενότητας, AiID: Cronbach's Alpha ifItemDeleted Τιμή δείκτη Alpha αν εξαιρεθεί η ερώτηση					

Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει την ανάλυση αξιοπιστίας και εσωτερικής συνέπειας των ερωτήσεων που αφορούν τις απόψεις των πολιτών σχετικά με το ελεγκτικό σύστημα. Ο δείκτης Cronbach's Alpha ανέρχεται σε 0,817, γεγονός που υποδηλώνει υψηλή εσωτερική συνέπεια, επιβεβαιώνοντας ότι οι ερωτήσεις της ενότητας μετρούν με συνέπεια την ίδια θεματική έννοια. Αναλύοντας τις μέσες τιμές (Mean), διαπιστώνεται

ότι οι συμμετέχοντες εκφράζουν αρνητική άποψη για την αποτελεσματικότητα και την αξιοκρατία του ελεγκτικού συστήματος. Συγκεκριμένα, η δήλωση «Το ελεγκτικό σύστημα στη χώρα μας είναι αποτελεσματικό» συγκεντρώνει μέση τιμή 2,28, ενώ η δήλωση «Ο φορολογικός έλεγχος γίνεται αξιοκρατικά στη χώρα μας» εμφανίζει ακόμα χαμηλότερη τιμή (2,05), γεγονός που καταδεικνύει έντονη δυσπιστία απέναντι στο σύστημα ελέγχου. Αντίθετα, η ανάγκη για καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με το ελεγκτικό σύστημα καταγράφει την υψηλότερη μέση τιμή (3,91), γεγονός που δείχνει ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί με αυτήν την πρόταση. Όσον αφορά την πιθανότητα εξάλειψης της φοροδιαφυγής στο μέλλον μέσω βελτιωμένων ελέγχων, η μέση τιμή είναι 2,97, υποδηλώνοντας ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων είναι διχασμένες. Οι τυπικές αποκλίσεις (SD) κυμαίνονται από 0,62 έως 0,98, με τη χαμηλότερη τιμή στην ερώτηση για την ανάγκη πληροφόρησης (SD = 0,62), γεγονός που υποδηλώνει μεγαλύτερη ομοφωνία μεταξύ των απαντήσεων.

Επιπλέον, η συσχέτιση κάθε ερώτησης με το συνολικό σκορ της ενότητας (ITC) είναι γενικά υψηλή (0,464 έως 0,719), αποδεικνύοντας ότι όλες οι ερωτήσεις συνεισφέρουν σημαντικά στη συνοχή της κλίμακας. Ειδικότερα, η ερώτηση σχετικά με την εξάλειψη της φοροδιαφυγής μέσω βελτιωμένων ελέγχων εμφανίζει την υψηλότερη συσχέτιση (ITC = 0,719). Παράλληλα, η τιμή του Cronbach's Alpha αν αφαιρεθεί κάποια ερώτηση (AiiD) κυμαίνεται από 0,751 έως 0,812, γεγονός που δείχνει ότι καμία ερώτηση δεν επηρεάζει αρνητικά την αξιοπιστία της ενότητας και επομένως δεν υπάρχει ανάγκη αφαίρεσης κάποιας μεταβλητής.

4.6.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

Πίνακας 11.

Ανάλυση αξιοπιστίας – εσωτερικής συνέπειας ενότητας Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

	Alpha	Mean	SD	ITC	AiID
Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	0,819				
1. Το σύστημα φορολογικού ελέγχου ELENXIS συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής		3,12	0,652	0,514	0,808
2. Η εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Περιουσιολογίου θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.		3,35	0,83	0,582	0,788
3. Η υιοθέτηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (π.χ. datamining, Internet of Things, τεχνητή νοημοσύνη) θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής		3,65	0,805	0,676	0,761
4. Η Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση (υποβολή ηλεκτρονικών δηλώσεων κλπ) συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής		3,36	0,901	0,671	0,761
5. Η εφαρμογή Mydata (online διασύνδεση των ηλεκτρονικών βιβλίων – τιμολογίων) συντελεί την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.		3,47	0,975	0,621	0,781
Mean: Μέση τιμή, SD: Τυπική απόκλιση, ITC: CorrectedItemTotalCorrelation - Συσχέτιση ερώτησης με το σύνολο των υπόλοιπων ερωτήσεων της ενότητας, AiID: Cronbach's Alpha ifItemDeletedΤιμή δείκτη Alpha αν εξαιρεθεί η ερώτηση					

Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει την ανάλυση αξιοπιστίας και εσωτερικής συνέπειας των ερωτήσεων που αφορούν τη συμβολή των πληροφοριακών συστημάτων και των νέων τεχνολογιών στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Ο δείκτης Cronbach's Alpha ανέρχεται σε 0,819, γεγονός που υποδηλώνει υψηλή εσωτερική συνέπεια και δείχνει ότι οι ερωτήσεις της ενότητας μετρούν με συνέπεια την ίδια θεματική έννοια. Αναλύοντας τις μέσες τιμές (Mean), παρατηρείται ότι οι συμμετέχοντες τείνουν να έχουν θετική άποψη σχετικά με τη χρήση τεχνολογιών για τη μείωση της φοροδιαφυγής. Η υψηλότερη μέση τιμή καταγράφεται στη δήλωση που αφορά τη συμβολή σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (datamining, Internet of Things, τεχνητή νοημοσύνη) στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, με μέση τιμή 3,65, υποδεικνύοντας ευρεία αποδοχή της τεχνολογίας ως μέσο καταπολέμησης του φαινομένου. Αντίστοιχα, η Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση (3,36) και η εφαρμογή MyData (3,47) αξιολογούνται θετικά, αν

και με ελαφρώς μικρότερες μέσες τιμές. Η εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Περιουσιολογίου καταγράφει μέση τιμή 3,35, υποδηλώνοντας μια ισορροπημένη άποψη των συμμετεχόντων, ενώ η χαμηλότερη μέση τιμή εμφανίζεται στη δήλωση για το σύστημα ELENXIS (3,12), γεγονός που δείχνει ότι οι πολίτες εμφανίζονται λιγότερο πεπεισμένοι για την αποτελεσματικότητά του. Οι τυπικές αποκλίσεις (SD) κυμαίνονται από 0,652 έως 0,975, με τη μεγαλύτερη διακύμανση στις απόψεις να αφορά την εφαρμογή MyData (SD = 0,975) και τη μικρότερη το ELENXIS (SD = 0,652), γεγονός που δείχνει μεγαλύτερη σύγκλιση απόψεων για το τελευταίο.

Επιπλέον, η συσχέτιση κάθε ερώτησης με το συνολικό σκορ της ενότητας (ITC) είναι ικανοποιητική (0,514 έως 0,676), υποδεικνύοντας ότι όλες οι ερωτήσεις συνεισφέρουν στη συνοχή της κλίμακας. Η υψηλότερη συσχέτιση εμφανίζεται στην ερώτηση για την υιοθέτηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (ITC = 0,676) και την Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση (ITC = 0,671), γεγονός που δείχνει ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν αυτές τις τεχνολογικές εφαρμογές κομβικές στη μάχη κατά της φοροδιαφυγής. Η τιμή του Cronbach's Alpha αν αφαιρεθεί κάποια ερώτηση (AiID) παραμένει κοντά στην αρχική τιμή (μεταξύ 0,761 και 0,808), γεγονός που δείχνει ότι καμία ερώτηση δεν επηρεάζει αρνητικά την αξιοπιστία της ενότητας και επομένως δεν απαιτείται αφαίρεση κάποιας μεταβλητής.

4.7. Παραγοντική Ανάλυση Ενοτήτων Ερωτηματολογίου

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε διερευνητική ανάλυση για τη μείωση των διαστάσεων των ερωτήσεων κάθε ενότητας με την εφαρμογή της ανάλυσης σε κύριες συνιστώσες.

4.7.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

Πίνακας 12.

Παραγοντική ανάλυση ενότητας Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης	Συσχέτιση	Φορτίσεις
1.Ο βαθμός φοροδιαφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.	0,796	0,831
2. Ο βαθμός φοροαποφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.	0,667	0,732
3. Η αύξηση του ΦΠΑ συντελεί στην αντιμετώπιση της κρίσης	0,809	0,899
4. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για νέα μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής;	0,703	0,765
ΚΜΟ: 0,792, % of Variance: 66,32		

Στα αποτελέσματα του πίνακα 12, διαπιστώνεται ότι όλες οι ερωτήσεις παρουσιάζουν ισχυρές συσχετίσεις (πάνω από 0,66) και υψηλές φορτίσεις (πάνω από 0,73), υποδηλώνοντας ότι μετρούν με συνέπεια τον ίδιο παράγοντα. Επίσης η τιμή ΚΜΟ (0,792) είναι υψηλή, υποδηλώνοντας ότι τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παραγοντική ανάλυση και ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών.

Επομένως ο παράγοντας που δημιουργείται από την ανάλυση φαίνεται να αντιπροσωπεύει μια γενική στάση απέναντι στη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή και τα μέτρα πάταξης, ενώ οι υψηλές φορτίσεις υποδηλώνουν ότι όλες οι ερωτήσεις συμβάλλουν σημαντικά στη μέτρηση αυτού του παράγοντα. Επίσης ο παράγοντας ερμηνεύει ένα σημαντικό ποσοστό διακύμανσης (66,32%) των δηλώσεων των συμμετεχόντων. Συμπερασματικά τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης υποδεικνύουν ότι η ενότητα είναι αξιόπιστη και έγκυρη για τη μέτρηση των στάσεων απέναντι στη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή.

4.7.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

Πίνακας 13.

Παραγοντική ανάλυση ενότητας Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα	Συσχέτιση	Φορτίσεις
1.Είμαι ικανοποιημένος από το τρόπο φορολόγησης στη χώρα μας	0,642	0,801
2. Πρέπει να επιβάλλεται καταβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία (ανεξάρτητα από το εάν θεωρείται δίκαιο ή άδικο τον ένφια).	0,528	0,772
3. Η αύξηση του ΦΠΑ συντελεί στην αντιμετώπιση της κρίσης	0,544	0,743

KMO: 0,735, % of Variance: 62,82

Στα αποτελέσματα του Πίνακα 13, διαπιστώνεται ότι όλες οι ερωτήσεις παρουσιάζουν θετικές συσχετίσεις (πάνω από 0,52) και υψηλές φορτίσεις (πάνω από 0,74), υποδηλώνοντας ότι μετρούν με συνέπεια τον ίδιο παράγοντα. Η τιμή KMO (0,735) είναι ικανοποιητική, γεγονός που δείχνει ότι τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παραγοντική ανάλυση και ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών. Ο παράγοντας που προκύπτει από την ανάλυση φαίνεται να αντιπροσωπεύει μια γενική στάση απέναντι στο φορολογικό σύστημα, καθώς οι υψηλές φορτίσεις υποδηλώνουν ότι όλες οι ερωτήσεις συμβάλλουν σημαντικά στη μέτρησή του. Επιπλέον, ο παράγοντας εξηγεί ένα σημαντικό ποσοστό της συνολικής διακύμανσης (62,82%), γεγονός που υποδηλώνει ότι οι δηλώσεις των συμμετεχόντων για την ικανοποίηση από το φορολογικό σύστημα, τη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας και την αύξηση του ΦΠΑ αποτυπώνονται με συνέπεια. Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης επιβεβαιώνουν ότι η ενότητα είναι αξιόπιστη και έγκυρη για τη μέτρηση της στάσης των πολιτών απέναντι στο φορολογικό σύστημα.

4.7.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή

Πίνακας 14.

Παραγοντική ανάλυση ενότητας Πολίτες και Φοροδιαφυγή

Πολίτες και Φοροδιαφυγή	Συσχέτιση	Φορτίσεις
1. Η φοροδιαφυγή είναι σημαντικότερη της φοροαποφυγής	0,993	0,996
2. Θα δεχόμουν χαμηλότερη τιμή ώστε να μην μου δώσουν απόδειξη	0,838	0,911
3. Ζητάω συχνά μην δοθεί απόδειξη ώστε να πληρώσω λιγότερο	0,838	0,912

KMO: 0,771, % of Variance: 56,67

Στα αποτελέσματα του Πίνακα 14, διαπιστώνεται ότι όλες οι ερωτήσεις παρουσιάζουν ισχυρές συσχετίσεις (πάνω από 0,83) και υψηλές φορτίσεις (πάνω από 0,91), γεγονός που υποδηλώνει ότι μετρούν με συνέπεια τον ίδιο παράγοντα. Επιπλέον, η τιμή του Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) είναι 0,771, ένδειξη που δείχνει ότι τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παραγοντική ανάλυση και ότι υπάρχει ικανοποιητική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών. Ο παράγοντας που προκύπτει από την ανάλυση φαίνεται να αντιπροσωπεύει μια γενική στάση απέναντι στη φοροδιαφυγή, καθώς οι υψηλές φορτίσεις δείχνουν ότι όλες οι ερωτήσεις συμβάλλουν ουσιαστικά στη μέτρησή του. Επιπλέον, ο παράγοντας ερμηνεύει το 56,67% της συνολικής διακύμανσης, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι δηλώσεις των συμμετεχόντων για τη φοροδιαφυγή αποτυπώνονται με συνέπεια. Συμπερασματικά τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης υποδεικνύουν ότι η ενότητα είναι αξιόπιστη και έγκυρη για τη μέτρηση των στάσεων απέναντι στη φοροδιαφυγή.

4.7.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

Πίνακας 15.

Παραγοντική ανάλυση ενότητας Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα	Συσχέτιση	Φορτίσεις
1. Το ελεγκτικό σύστημα στην χώρα μας είναι αποτελεσματικό	0,585	0,752
2. Μπορεί να εξαλειφθεί η φοροδιαφυγή στο μέλλον, δεδομένου ότι βελτιώνονται οι τρόποι ελέγχου	0,626	0,791
3. Ο φορολογικός έλεγχος γίνεται αξιοκρατικά στην χώρα μας	0,577	0,759
4. Πρέπει να γίνει πιο κατάλληλη η πληροφόρηση γύρω από το ελεγκτικό μας σύστημα;	0,565	0,693
KMO: 0,754, % of Variance: 63,56		

Στα αποτελέσματα του Πίνακα 15, διαπιστώνεται ότι όλες οι ερωτήσεις παρουσιάζουν μέτριες προς υψηλές συσχετίσεις (μεταξύ 0,565 και 0,626) και φορτίσεις άνω του 0,69, γεγονός που υποδηλώνει ότι μετρούν με συνέπεια τον ίδιο παράγοντα. Η τιμή του Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) είναι 0,754, δείχνοντας ότι τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παραγοντική ανάλυση και ότι υπάρχει ικανοποιητική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών. Ο παράγοντας που προκύπτει από την ανάλυση φαίνεται να αντιπροσωπεύει μια γενική στάση απέναντι στο ελεγκτικό σύστημα, καθώς οι υψηλές φορτίσεις δείχνουν ότι όλες οι ερωτήσεις συμβάλλουν σημαντικά στη μέτρησή του. Επιπλέον, ο παράγοντας ερμηνεύει το 63,56% της συνολικής διακύμανσης, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων για την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια του ελεγκτικού συστήματος αποτυπώνονται με συνέπεια. Συμπερασματικά τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης υποδεικνύουν ότι η ενότητα «Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα» είναι αξιόπιστη και έγκυρη για τη μέτρηση της στάσης των πολιτών απέναντι στον φορολογικό έλεγχο. Ο παράγοντας που προκύπτει αποτυπώνει τις αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με την αποτελεσματικότητα, τη διαφάνεια και τις προοπτικές βελτίωσης του ελεγκτικού συστήματος, ενώ η υψηλή συνοχή μεταξύ των

ερωτήσεων δείχνει ότι οι συμμετέχοντες αξιολογούν τις διάφορες πτυχές του ελέγχου με παρόμοιο τρόπο.

4.7.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

Πίνακας 16.

Παραγοντική ανάλυση ενότητας Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή	Συσχέτιση	Φορτίσεις
1. Το σύστημα φορολογικού ελέγχου ELENXIS συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	0,558	0,706
2. Η εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Περιουσιολογίου θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.	0,656	0,805
3. Η υιοθέτηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (π.χ. datamining, Internet of Things, τεχνητή νοημοσύνη) θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	0,659	0,812
4. Η Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση (υποβολή ηλεκτρονικών δηλώσεων κλπ) συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής	0,644	0,802
5. Η εφαρμογή Mydata (online διασύνδεση των ηλεκτρονικών βιβλίων – τιμολογίων) συντελεί την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.	0,588	0,767
KMO: 0,825 % of Variance: 68,17		

Στα αποτελέσματα του Πίνακα 16, διαπιστώνεται ότι όλες οι ερωτήσεις εμφανίζουν ικανοποιητικές έως υψηλές συσχετίσεις (μεταξύ 0,558 και 0,659) και φορτίσεις άνω του 0,70, γεγονός που υποδηλώνει ότι μετρούν με συνέπεια τον ίδιο παράγοντα. Η τιμή του Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) είναι 0,825, υποδεικνύοντας ότι τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παραγοντική ανάλυση, καθώς υπάρχει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών. Ο παράγοντας που προκύπτει από την ανάλυση φαίνεται να

αντιπροσωπεύει τη στάση των πολιτών απέναντι στη χρήση νέων τεχνολογιών και πληροφοριακών συστημάτων στη φορολογική διαχείριση. Επιπλέον, ερμηνεύει το 68,17% της συνολικής διακύμανσης, γεγονός που δείχνει ότι οι δηλώσεις των συμμετεχόντων για τα πληροφοριακά συστήματα αποτυπώνονται με συνέπεια και αποτελούν έναν ισχυρό ενιαίο παράγοντα. Συμπερασματικά τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης επιβεβαιώνουν ότι η ενότητα «Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή» είναι αξιόπιστη και έγκυρη για τη μέτρηση των στάσεων απέναντι στη χρήση νέων τεχνολογιών στη φορολογική διαχείριση. Ο παράγοντας που προκύπτει αποτυπώνει τη γενική αποδοχή των πολιτών για την ψηφιοποίηση των φορολογικών διαδικασιών, με ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση προηγμένων τεχνολογιών, ενώ τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πολίτες θεωρούν ότι οι ψηφιακές λύσεις μπορούν να αποτελέσουν ουσιαστικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

4.8. Διερεύνηση μεταβλητότητας διαστάσεων

4. 8.1 Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

Πίνακας 17.

Διερεύνηση μεταβλητότητας διάστασης φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και μέτρα πάταξης ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

	N	Mean $\pm$ SD	Statistic	p
Φύλο			-0,739a	0,460
Άνδρας	45	3,97 $\pm$ 0,75		
Γυναίκα	56	3,95 $\pm$ 0,47		
Οικογενειακή Κατάσταση			-1,66a	0,097
Άγαμος ή Διαζευγμένος	34	4,08 $\pm$ 0,61		
Έγγαμος	67	3,9 $\pm$ 0,6		
Παιδιά			-0,065a	0,948
Χωρίς παιδιά/Προστατευμένα	35	3,97 $\pm$ 0,65		

μέλη				
Με παιδιά/Προστατευμένα μέλη	66	3,95 ± 0,59		
Εκπαίδευση			2,648b	0,449
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	8	4,16 ± 0,61		
ΑΕΙ-ΤΕΙ	43	3,8 ± 0,64		
Μεταπτυχιακό	46	4,04 ± 0,57		
Διδακτορικό	4	4,31 ± 0,31		
Επάγγελμα			12,957b	0,002*
Ελεύθεροι				
Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες	21	3,58 ± 0,73		
Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	32	3,91 ± 0,50		
Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	48	4,15 ± 0,54		
Εισόδημα			4,993b	0,288
έως 10.000	16	4,08 ± 0,64		
10.001-15.000	32	3,88 ± 0,49		
15.001- 25.000	33	4,02 ± 0,77		
25.001- 40.000	16	3,81 ± 0,4		
40.001 και άνω.	4	4,13 ± 0,52		

Statistic: a: z Mann–Whitney, b: HKruskal - Wallis *p<0.05

Η διερεύνηση της μεταβλητότητας των απόψεων των πολιτών για τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή και τα μέτρα πάταξης πραγματοποιήθηκε μέσω των μη παραμετρικών ελέγχων Mann-Whitney και Kruskal-Wallis, οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για τη σύγκριση της διάστασης ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Τα αποτελέσματα του Πίνακα 17 έδειξαν ότι η επαγγελματική κατάσταση ($p = 0,002$) είναι ο μοναδικός παράγοντας που επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις των πολιτών. Αντίθετα, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο ($p = 0,460$), την οικογενειακή κατάσταση ($p = 0,097$), την ύπαρξη παιδιών ($p = 0,948$), το επίπεδο εκπαίδευσης ($p = 0,449$) και το εισόδημα ($p = 0,288$).

Ειδικότερα, όσον αφορά το φύλο, η ανάλυση έδειξε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών (Mean = 3,97 ± 0,75) και γυναικών (Mean = 3,95 ± 0,47) ($p = 0,460$), γεγονός που υποδηλώνει ότι η στάση απέναντι στη φοροδιαφυγή και τα μέτρα πάταξης δεν διαφοροποιείται με βάση το φύλο. Παρόμοια, η

οικογενειακή κατάσταση δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τις απόψεις των πολιτών, καθώς οι άγαμοι ή διαζευγμένοι ($\text{Mean} = 4,08 \pm 0,61$) εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερη μέση τιμή από τους έγγαμους ($\text{Mean} = 3,9 \pm 0,6$), ωστόσο η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p = 0,097$).

Επίσης, η ύπαρξη παιδιών ή προστατευόμενων μελών δεν φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις των πολιτών, καθώς δεν εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ όσων έχουν παιδιά ($\text{Mean} = 3,95 \pm 0,59$) και όσων δεν έχουν ($\text{Mean} = 3,97 \pm 0,65$, $p = 0,948$). Αυτό υποδηλώνει ότι η στάση απέναντι στη φοροδιαφυγή και τα μέτρα πάταξης της παραμένει σταθερή ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση των πολιτών.

Επιπλέον το επίπεδο εκπαίδευσης δεν επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις για τη φοροδιαφυγή και τα μέτρα πάταξης ($p = 0,449$). Αν και οι κάτοχοι διδακτορικού ($\text{Mean} = 4,31 \pm 0,31$) εμφανίζουν υψηλότερη μέση τιμή, ενώ τα άτομα με ΑΕΙ/ΤΕΙ ($\text{Mean} = 3,8 \pm 0,64$) καταγράφουν τη χαμηλότερη, η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Αυτό δείχνει ότι, ανεξάρτητα από το μορφωτικό επίπεδο, οι αντιλήψεις για τη φοροδιαφυγή και τα μέτρα πάταξης παραμένουν σταθερές.

Αναφορικά με το εισόδημα, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών ($p = 0,288$). Παρόλο που οι πολίτες με εισόδημα άνω των 40.001€ ($\text{Mean} = 4,13 \pm 0,52$) εμφανίζουν την υψηλότερη μέση τιμή, ενώ οι πολίτες με εισόδημα 25.001€ - 40.000€ ($\text{Mean} = 3,81 \pm 0,4$) εμφανίζουν τη χαμηλότερη, οι διαφορές αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Αυτό δείχνει ότι το εισόδημα δεν φαίνεται να επηρεάζει τις στάσεις των πολιτών απέναντι στη φοροδιαφυγή και την ανάγκη για μέτρα πάταξης.

Ωστόσο, η επαγγελματική κατάσταση είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις για τη φοροδιαφυγή και τα μέτρα πάταξης ($p = 0,002$). Οι μισθωτοί του δημόσιου τομέα ($\text{Mean} = 4,15 \pm 0,54$) έχουν θετικότερη στάση απέναντι στα μέτρα πάταξης, ενώ οι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες ($\text{Mean} = 3,58 \pm 0,73$) εμφανίζουν τη χαμηλότερη μέση τιμή, γεγονός που υποδηλώνει μεγαλύτερη δυσαρέσκεια απέναντι στη φορολογική πολιτική. Οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα ($\text{Mean} = 3,91 \pm 0,50$) καταγράφουν ενδιάμεσες τιμές, γεγονός που δείχνει ότι η επαγγελματική κατάσταση παίζει ρόλο στη διαμόρφωση των αντιλήψεων για τη φορολογική πολιτική και τις ενέργειες καταπολέμησης της φοροδιαφυγής.

4.8.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

Πίνακας 18. Διερεύνηση μεταβλητότητας διάστασης πολίτες και φορολογικό σύστημα ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

	N	Mean ± SD	Statistic	p
Φύλο			-2,384a	0,017*
Άνδρας	45	2,3 ± 0,72		
Γυναίκα	56	1,97 ± 0,61		
Οικογενειακή Κατάσταση			-1,606a	0,108
Άγαμος ή Διαζευγμένος	34	1,97 ± 0,75		
Έγγαμος	67	2,19 ± 0,63		
Παιδιά			-2,736a	0,006*
Χωρίς παιδιά/Προστατευμένα μέλη	35	1,86 ± 0,69		
Με παιδιά/Προστατευμένα μέλη	66	2,25 ± 0,63		
Εκπαίδευση			11,429b	0,010*
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	8	1,79 ± 0,53		
ΑΕΙ-ΤΕΙ	43	2,09 ± 0,65		
Μεταπτυχιακό	46	2,13 ± 0,66		
Διδακτορικό	4	2,92 ± 0,88		
Επάγγελμα			2,939b	0,230
Ελεύθεροι				
Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες	21	2,3 ± 0,63		
Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	32	1,97 ± 0,58		
Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	48	2,13 ± 0,74		
Εισόδημα			4,354b	0,360
έως 10.000	16	1,94 ± 0,67		
10.001-15.000	32	2 ± 0,62		
15.001- 25.000	33	2,24 ± 0,74		
25.001- 40.000	16	2,17 ± 0,69		
40.001 και άνω.	4	2,5 ± 0,2		

Statistic: a: z Mann – Whitney, b: HKruskal - Wallis *p<0.05

	N	Mean ± SD	Statistic	p
Ποιοι σηκώνουν το φορολογικό βάρος;			1,622b	0,899
Ελεύθεροι Επαγγελματίες / Επιχειρηματίες	39	2,2 ± 0,66		
Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	21	1,97 ± 0,71		
Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	26	2,13 ± 0,71		

Συνταξιούχοι	3	1,89 ± 0,51
Άλλο	5	2,06 ± 0,72
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	7	2,19 ± 0,66

Statistic: b: HKruskal - Wallis

Η διερεύνηση της μεταβλητότητας των απόψεων των πολιτών για το φορολογικό σύστημα πραγματοποιήθηκε μέσω των μη παραμετρικών ελέγχων Mann-Whitney και Kruskal-Wallis, οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για τη σύγκριση της διάστασης «Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα» ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Τα αποτελέσματα του Πίνακα 18 αποκάλυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο ($p = 0,017$), το επίπεδο εκπαίδευσης ($p = 0,010$) και την ύπαρξη παιδιών/προστατευόμενων μελών ($p = 0,006$), ενώ δεν εντοπίστηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση ($p = 0,108$), το επάγγελμα ($p = 0,230$) και το εισόδημα ($p = 0,360$).

Συγκεκριμένα, οι άνδρες (Mean = 2,3 ± 0,72) εμφανίζουν υψηλότερη μέση τιμή σε σύγκριση με τις γυναίκες (Mean = 1,97 ± 0,61), γεγονός που υποδηλώνει ότι έχουν θετικότερη στάση απέναντι στο φορολογικό σύστημα. Παρόμοια, τα άτομα που έχουν παιδιά ή προστατευόμενα μέλη (Mean = 2,25 ± 0,63) καταγράφουν υψηλότερη μέση τιμή από εκείνους που δεν έχουν (Mean = 1,86 ± 0,69), γεγονός που υποδεικνύει ότι η ύπαρξη οικογενειακών υποχρεώσεων ενδέχεται να επηρεάζει θετικά την αντίληψη των πολιτών για το φορολογικό σύστημα, πιθανώς λόγω φορολογικών ελαφρύνσεων ή οικογενειακών επιδομάτων.

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, τα άτομα με διδακτορικό (Mean = 2,92 ± 0,88) εμφανίζουν την υψηλότερη μέση τιμή, ενώ τα άτομα με δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Mean = 1,79 ± 0,53) τη χαμηλότερη, γεγονός που δείχνει ότι το επίπεδο εκπαίδευσης συσχετίζεται με διαφορετικές αντιλήψεις για το φορολογικό σύστημα. Πιθανώς, όσοι έχουν υψηλότερη μόρφωση αντιλαμβάνονται διαφορετικά τη φορολογία και τις επιπτώσεις της ή θεωρούν το σύστημα πιο λειτουργικό σε σύγκριση με άτομα χαμηλότερης εκπαίδευσης.

Αντίθετα, η οικογενειακή κατάσταση δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τις απόψεις των πολιτών για το φορολογικό σύστημα, καθώς οι έγγαμοι (Mean = 2,19 ± 0,63) και οι άγαμοι/διαζευγμένοι (Mean = 1,97 ± 0,75) δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική διαφορά ($p = 0,108$). Επίσης, η επαγγελματική κατάσταση δεν σχετίζεται

σημαντικά με τις αντιλήψεις για το φορολογικό σύστημα ($p = 0,230$), αν και οι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες ($\text{Mean} = 2,3 \pm 0,63$) εμφανίζουν υψηλότερη μέση τιμή από τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα ($\text{Mean} = 1,97 \pm 0,58$). Αντίστοιχα, το εισόδημα δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τις απόψεις των πολιτών για το φορολογικό σύστημα ($p = 0,360$), καθώς όλες οι εισοδηματικές κατηγορίες έχουν παρόμοιες μέσες τιμές. Τέλος, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των συμμετεχόντων ($p = 0,899$), ανάλογα με το ποιοι θεωρούν ότι σηκώνουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος γεγονός που σημαίνει ότι η στάση απέναντι στο φορολογικό σύστημα παραμένει ίδια ανεξάρτητα από το ποιον θεωρούν ότι επωμίζεται τη μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση.

4.8.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή

Πίνακας 19.

Διερεύνηση μεταβλητότητας διάστασης πολίτες και φοροδιαφυγή ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

	N	Mean $\pm$ SD	Statistic	p
Φύλο			-0,535a	0,593
Άνδρας	45	3,36 $\pm$ 0,77		
Γυναίκα	56	3,29 $\pm$ 0,63		
Οικογενειακή Κατάσταση			-0,764a	0,445
Άγαμος ή Διαζευγμένος	34	3,41 $\pm$ 0,75		
Έγγαμος	67	3,28 $\pm$ 0,67		
Παιδιά			-0,374a	0,709
Χωρίς παιδιά/Προστατευμένα μέλη	35	3,31 $\pm$ 0,68		
Με παιδιά/Προστατευμένα μέλη	66	3,33 $\pm$ 0,71		
Εκπαίδευση			1,405b	0,704
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	8	3,75 $\pm$ 0,5		
ΑΕΙ-ΤΕΙ	43	3,42 $\pm$ 0,57		
Μεταπτυχιακό	46	3,12 $\pm$ 0,74		
Διδακτορικό	4	3,75 $\pm$ 1,17		

Επάγγελμα			2,003b	0,367
Ελεύθεροι	21	3,33 ± 0,8		
Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες				
Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	32	3,23 ± 0,59		
Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	48	3,38 ± 0,72		
Εισόδημα			4,623b	0,328
έως 10.000	16	3,54 ± 0,78		
10.001-15.000	32	3,26 ± 0,69		
15.001- 25.000	33	3,47 ± 0,57		
25.001- 40.000	16	3 ± 0,79		
40.001 και άνω.	4	3 ± 0,72		
Statistic: a: z Mann – Whitney, b: :HKruskal - Wallis *p<0.				
	N	Mean ± SD	Statistic	p
Ποιος πιστεύετε πως είναι ο λόγος που οδηγεί στην φοροδιαφυγή;			4,870b	0,301
Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές	28	3,37 ± 0,56		
Η Υπερφορολόγηση	42	3,48 ± 0,72		
Η αναποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού	23	3,13 ± 0,61		
Η Πολυνομία	5	2,87 ± 1,07		
Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ	3	2,89 ± 1,07		
Αν μπορούσατε να παρομοιάσετε την φοροδιαφυγή με κάποιο από τα παρακάτω ποιο θα ήταν;			7,387b	0,117
Συνέπεια του αναποτελεσματικού φορολογικού συστήματος	39	3,5 ± 0,69		
Έλλειψη φορολογικής συνείδησης	25	3,15 ± 0,54		
Μαύρο χρήμα	23	3,31 ± 0,77		
Εύκολος πλούτος	8	2,96 ± 0,97		
Έσχατη λύση σε περίπτωση ανάγκης	4	3,5 ± 0,34		

Statistic: b: HKruskal - Wallis

Για τη διερεύνηση των διαφορών στις απόψεις των πολιτών για τη φοροδιαφυγή ανάλογα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, πραγματοποιήθηκαν οι μη παραμετρικοί έλεγχοι Mann-Whitney και Kruskal-Wallis. Τα αποτελέσματα του Πίνακα 19 έδειξαν ότι δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο ($p = 0,593$), την οικογενειακή κατάσταση ($p = 0,445$), την ύπαρξη παιδιών ($p = 0,709$), το επίπεδο εκπαίδευσης ($p = 0,704$), την επαγγελματική κατάσταση ($p = 0,367$) και το εισόδημα ($p = 0,328$). Αυτό δείχνει ότι οι δημογραφικοί παράγοντες δεν διαφοροποιούν σημαντικά τις απόψεις των πολιτών για τη φοροδιαφυγή, γεγονός που υποδηλώνει μια γενική ομοιογένεια στις στάσεις απέναντι στο φαινόμενο.

Ειδικότερα, η ανάλυση έδειξε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών ($\text{Mean} = 3,36 \pm 0,77$) και γυναικών ($\text{Mean} = 3,29 \pm 0,63$) ($p = 0,593$). Αυτό δείχνει ότι οι απόψεις των πολιτών για τη φοροδιαφυγή είναι παρόμοιες ανεξαρτήτως φύλου, γεγονός που υποδηλώνει ότι η στάση απέναντι στο φαινόμενο δεν διαφοροποιείται βάσει κοινωνικών ή οικονομικών ρόλων που σχετίζονται με το φύλο.

Επίσης, δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών με βάση την οικογενειακή τους κατάσταση ($p = 0,445$). Οι άγαμοι ή διαζευγμένοι ($\text{Mean} = 3,41 \pm 0,75$) εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερη μέση τιμή από τους έγγαμους ($\text{Mean} = 3,28 \pm 0,67$), ωστόσο η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική, γεγονός που δείχνει ότι η οικογενειακή κατάσταση δεν επηρεάζει ουσιαστικά τη στάση των πολιτών απέναντι στη φοροδιαφυγή.

Παρομοίως, η ύπαρξη παιδιών δεν φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις των πολιτών, καθώς δεν εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ όσων έχουν παιδιά ή προστατευόμενα μέλη ($\text{Mean} = 3,33 \pm 0,71$) και όσων δεν έχουν ($\text{Mean} = 3,31 \pm 0,68$, $p = 0,709$). Αυτό δείχνει ότι η ευθύνη της φροντίδας παιδιών δεν σχετίζεται με διαφοροποιημένες αντιλήψεις για τη φοροδιαφυγή, σε αντίθεση με άλλες φορολογικές αντιλήψεις, όπου έχει βρεθεί ότι οι γονείς εκφράζουν διαφορετικές στάσεις.

Επιπλέον, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων εκπαίδευσης ($p = 0,704$). Παρόλο που οι κάτοχοι διδακτορικού ($\text{Mean} = 3,75 \pm 1,17$) και οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ($\text{Mean} = 3,75 \pm 0,5$) εμφανίζουν τις υψηλότερες μέσες τιμές, ενώ τα άτομα με μεταπτυχιακό ($\text{Mean} =$

3,12 $\pm$ 0,74) καταγράφουν τη χαμηλότερη, η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Αυτό δείχνει ότι, ανεξάρτητα από το μορφωτικό επίπεδο, οι αντιλήψεις για τη φοροδιαφυγή παραμένουν σταθερές και δεν επηρεάζονται από την εκπαιδευτική κατάρτιση.

Η επαγγελματική κατάσταση επίσης, δεν επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις για τη φοροδιαφυγή ($p = 0,367$). Οι μισθωτοί του δημόσιου τομέα (Mean = 3,38 $\pm$ 0,72) εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερη μέση τιμή σε σύγκριση με τους ελεύθερους επαγγελματίες/επιχειρηματίες (Mean = 3,33 $\pm$ 0,8) και τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα (Mean = 3,23 $\pm$ 0,59), ωστόσο αυτές οι διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Τέλος, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών ως προς το εισόδημά τους ($p = 0,328$). Παρόλο που οι πολίτες με εισόδημα έως 10.000€ (Mean = 3,54 $\pm$ 0,78) εμφανίζουν την υψηλότερη μέση τιμή, ενώ οι πολίτες με εισόδημα 25.001€ - 40.000€ (Mean = 3 $\pm$ 0,79) και άνω των 40.001€ (Mean = 3 $\pm$ 0,72) εμφανίζουν τη χαμηλότερη, οι διαφορές αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

4.8.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

Πίνακας Διερεύνηση μεταβλητότητας διάστασης πολίτες και ελεγκτικό σύστημα ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

	N	Mean $\pm$ SD	Statistic	p
Φύλο			-1,238a	0,216
Άνδρας	45	2,87 $\pm$ 0,66		
Γυναίκα	56	2,75 $\pm$ 0,52		
Οικογενειακή Κατάσταση			-1,171a	0,241
Άγαμος ή Διαζευγμένος	34	2,71 $\pm$ 0,67		
Έγγαμος	67	2,85 $\pm$ 0,55		
Παιδιά			-0,94a	0,347
Χωρίς παιδιά/Προστατευμένα μέλη	35	2,73 $\pm$ 0,6		
Με παιδιά/Προστατευμένα μέλη	66	2,84 $\pm$ 0,59		
Εκπαίδευση			6,579b	0,087
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	8	2,69 $\pm$ 0,44		
ΑΕΙ-ΤΕΙ	43	2,76 $\pm$ 0,66		
Μεταπτυχιακό	46	2,88 $\pm$ 0,56		
Διδακτορικό	4	2,63 $\pm$ 0,52		
Επάγγελμα			3,969b	0,137
Ελεύθεροι	21	2,87 $\pm$ 0,62		
Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες	32	2,67 $\pm$ 0,59		
Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	48	2,86 $\pm$ 0,58		
Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	4	3,13 $\pm$ 0,78		
Εισόδημα			2,813b	0,590
έως 10.000	16	2,69 $\pm$ 0,68		
10.001-15.000	32	2,73 $\pm$ 0,54		
15.001- 25.000	33	2,89 $\pm$ 0,59		
25.001- 40.000	16	2,8 $\pm$ 0,56		
40.001 και άνω.	4	3,13 $\pm$ 0,78		

Statistic: a: z Mann – Whitney, b: :HKruskal - Wallis *p<0.05

	N	Mean $\pm$ SD	Statistic	p
Με ποια από τις παρακάτω τεχνικές θεωρείτε πως θα υπάρχει καλύτερος έλεγχος της φοροδιαφυγής;			3,240b	0,356
Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου	13	2,94 $\pm$ 0,52		
Τεχνική καθαρής θέσης του φορολογουμένου	5	2,4 $\pm$ 0,76		
Τεχνική Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε μετρητά	4	3 $\pm$ 0,79		
Με συνδυασμό όλων των παραπάνω τεχνικών	79	2,79 $\pm$ 0,58		
Ποια είναι κατά την γνώμη σας η καταλληλότερη ποινή για κάποιον που ελέγχθηκε και φοροδιαφεύγει για πρώτη φορά;			9,231b	0,056
Παρατήρηση / Προειδοποίηση	26	2,69 $\pm$ 0,53		
Χρηματικό πρόστιμο ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής	62	2,87 $\pm$ 0,58		
Διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης	7	2,32 $\pm$ 0,53		
Δήμευση περιουσίας	3	3,17 $\pm$ 1,01		
Προσωρινή φυλάκιση	3	3,17 $\pm$ 0,38		
Ποια είναι κατά την γνώμη σας η καταλληλότερη ποινή για κάποιον που ελέγχθηκε και φοροδιαφεύγει επανειλημμένα;			4,629b	0,201
Χρηματικό πρόστιμο ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής	30	2,69 $\pm$ 0,66		
Διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης	40	2,92 $\pm$ 0,54		
Δήμευση περιουσίας	25	2,72 $\pm$ 0,52		
Φυλάκιση	6	2,92 $\pm$ 0,82		
Statistic: b: HKruskal - Wallis				

Για τη διερεύνηση των διαφορών στις απόψεις των πολιτών σχετικά με το ελεγκτικό σύστημα και τον έλεγχο της φοροδιαφυγής ανάλογα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, πραγματοποιήθηκαν οι μη παραμετρικοί έλεγχοι Mann-Whitney και

Kruskal-Wallis. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο ($p = 0,216$), την οικογενειακή κατάσταση ($p = 0,241$), την ύπαρξη παιδιών ($p = 0,347$), το επίπεδο εκπαίδευσης ($p = 0,087$), την επαγγελματική κατάσταση ($p = 0,137$) και το εισόδημα ($p = 0,590$). Αυτό δείχνει ότι οι απόψεις των πολιτών για την αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού συστήματος είναι ομοιόμορφες ανεξαρτήτως δημογραφικών χαρακτηριστικών.

Ειδικότερα, η ανάλυση έδειξε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών ($\text{Mean} = 2,87 \pm 0,66$) και γυναικών ($\text{Mean} = 2,75 \pm 0,52$) ($p = 0,216$). Αυτό δείχνει ότι οι απόψεις για το ελεγκτικό σύστημα και τη φοροδιαφυγή είναι παρόμοιες ανεξαρτήτως φύλου.

Επίσης, δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών με βάση την οικογενειακή τους κατάσταση ($p = 0,241$). Οι άγαμοι ή διαζευγμένοι ($\text{Mean} = 2,71 \pm 0,67$) εμφανίζουν ελαφρώς χαμηλότερη μέση τιμή από τους έγγαμους ($\text{Mean} = 2,85 \pm 0,55$), ωστόσο η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική, γεγονός που δείχνει ότι η οικογενειακή κατάσταση δεν επηρεάζει τη στάση των πολιτών απέναντι στο ελεγκτικό σύστημα.

Παρομοίως, η ύπαρξη παιδιών δεν φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις των πολιτών, καθώς δεν εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ όσων έχουν παιδιά ή προστατευόμενα μέλη ($\text{Mean} = 2,84 \pm 0,59$) και όσων δεν έχουν ($\text{Mean} = 2,73 \pm 0,6$, $p = 0,347$). Αυτό δείχνει ότι η οικογενειακή ευθύνη δεν επηρεάζει τη στάση απέναντι στον φορολογικό έλεγχο και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Επιπλέον, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων εκπαίδευσης ($p = 0,087$). Παρόλο που οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ($\text{Mean} = 2,88 \pm 0,56$) εμφανίζουν ελαφρώς θετικότερη στάση και οι κάτοχοι διδακτορικού ($\text{Mean} = 2,63 \pm 0,52$) τη χαμηλότερη, η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Αυτό δείχνει ότι οι αντιλήψεις για το ελεγκτικό σύστημα παραμένουν σταθερές ανεξαρτήτως επιπέδου εκπαίδευσης.

Η επαγγελματική κατάσταση επίσης, δεν επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις για το ελεγκτικό σύστημα ($p = 0,137$). Οι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες ($\text{Mean} = 2,87 \pm 0,62$) εμφανίζουν ελαφρώς θετικότερη στάση σε σύγκριση με τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα ($\text{Mean} = 2,67 \pm 0,59$) και τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα ($\text{Mean} = 2,86 \pm 0,58$), ωστόσο αυτές οι διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Αναφορικά με το εισόδημα, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών ως προς το εισόδημά τους ($p = 0,590$). Παρόλο που οι πολίτες με εισόδημα άνω των 40.001€ ($\text{Mean} = 3,13 \pm 0,78$) εμφανίζουν την υψηλότερη μέση τιμή, ενώ οι πολίτες με εισόδημα έως 10.000€ ($\text{Mean} = 2,69 \pm 0,68$) τη χαμηλότερη, οι διαφορές αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Ακόμα η επιλογή της καταλληλότερης τεχνικής για τη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου δεν παρουσιάζει στατιστικά σημαντικές διαφορές ($p = 0,356$). Οι πολίτες που επιλέγουν την τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά ($\text{Mean} = 3 \pm 0,79$) εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερη θετική στάση σε σύγκριση με όσους επιλέγουν την τεχνική καθαρής θέσης του φορολογουμένου ($\text{Mean} = 2,4 \pm 0,76$).

Για την επιλογή της καταλληλότερης ποινής για κάποιον που φοροδιαφεύγει για πρώτη φορά ενώ πλησιάζει το επίπεδο της στατιστικής σημαντικότητας ($p = 0,056$), γεγονός που δείχνει ότι μπορεί να υπάρχουν τάσεις διαφοροποίησης, δεν υπάρχουν ωστόσο στατιστικά σημαντικές διαφορές. Βέβαια, οι πολίτες που υποστηρίζουν τη δήμευση περιουσίας ($\text{Mean} = 3,17 \pm 1,01$) και την προσωρινή φυλάκιση ($\text{Mean} = 3,17 \pm 0,38$) εμφανίζουν την αυστηρότερη στάση, ενώ όσοι υποστηρίζουν τη διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης ($\text{Mean} = 2,32 \pm 0,53$) είναι λιγότερο αυστηροί.

Τέλος, για τις ποινές σε περίπτωση επανειλημμένης φοροδιαφυγής, δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ($p = 0,201$). Ωστόσο, οι πολίτες που υποστηρίζουν τη φυλάκιση ($\text{Mean} = 2,92 \pm 0,82$) και τη διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης ($\text{Mean} = 2,92 \pm 0,54$) εμφανίζουν αυστηρότερες απόψεις.

4.8.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

Πίνακας Διερεύνηση μεταβλητότητας διάστασης πληροφοριακών συστημάτων / νέων τεχνολογιών & φοροδιαφυγής ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

	N	Mean $\pm$ SD	Statistic	p
Φύλο			-1,445a	0,148
Άνδρας	45	3,45 $\pm$ 0,74		
Γυναίκα	56	3,34 $\pm$ 0,55		
Οικογενειακή Κατάσταση			-1,78a	0,075
Άγαμος ή Διαζευγμένος	34	3,21 $\pm$ 0,7		
Έγγαμος	67	3,48 $\pm$ 0,59		
Παιδιά			-0,87a	0,385
Χωρίς παιδιά/Προστατευμένα μέλη	35	3,28 $\pm$ 0,69		
Με παιδιά/Προστατευμένα μέλη	66	3,45 $\pm$ 0,6		
Εκπαίδευση			2,116b	0,549
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	8	3,45 $\pm$ 0,54		
ΑΕΙ-ΤΕΙ	43	3,24 $\pm$ 0,67		
Μεταπτυχιακό	46	3,5 $\pm$ 0,6		
Διδακτορικό	4	3,55 $\pm$ 0,77		
Επάγγελμα			2,844b	0,241
Ελεύθεροι	21	3,37 $\pm$ 0,65		
Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες	32	3,28 $\pm$ 0,6		
Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	48	3,47 $\pm$ 0,66		
Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα	4	4 $\pm$ 0,28		
Εισόδημα			7,423b	0,115
έως 10.000	16	3,28 $\pm$ 0,58		
10.001-15.000	32	3,28 $\pm$ 0,63		
15.001- 25.000	33	3,43 $\pm$ 0,7		
25.001- 40.000	16	3,49 $\pm$ 0,58		
40.001 και άνω.	4	4 $\pm$ 0,28		

Statistic: a: z Mann – Whitney, b: :HKruskal - Wallis *p<0.05

Για τη διερεύνηση των διαφορών στις απόψεις των πολιτών σχετικά με τα πληροφοριακά συστήματα, τις νέες τεχνολογίες και τη φοροδιαφυγή, πραγματοποιήθηκαν μη παραμετρικοί έλεγχοι Mann-Whitney και Kruskal-Wallis. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο ($p = 0,148$), την οικογενειακή κατάσταση ($p = 0,075$), την ύπαρξη παιδιών ($p = 0,385$), το επίπεδο εκπαίδευσης ($p = 0,549$), την επαγγελματική κατάσταση ($p = 0,241$) και το εισόδημα ($p = 0,115$). Αυτό υποδηλώνει ότι οι πολίτες, ανεξαρτήτως δημογραφικών χαρακτηριστικών, έχουν παρόμοια στάση απέναντι στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων και νέων τεχνολογιών για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Ειδικότερα, η ανάλυση έδειξε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών ($\text{Mean} = 3,45 \pm 0,74$) και γυναικών ($\text{Mean} = 3,34 \pm 0,55$) ($p = 0,148$). Αυτό δείχνει ότι η στάση απέναντι στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων και νέων τεχνολογιών στη φορολογική διοίκηση δεν διαφοροποιείται βάσει φύλου.

Επίσης, δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών με βάση την οικογενειακή τους κατάσταση ($p = 0,075$). Οι άγαμοι ή διαζευγμένοι ($\text{Mean} = 3,21 \pm 0,7$) εμφανίζουν ελαφρώς χαμηλότερη μέση τιμή από τους έγγαμους ($\text{Mean} = 3,48 \pm 0,59$), ωστόσο η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική, γεγονός που δείχνει ότι η οικογενειακή κατάσταση δεν επηρεάζει την αντίληψη για τη χρήση νέων τεχνολογιών στη φορολογική διοίκηση.

Παρομοίως η ύπαρξη παιδιών δεν φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις των πολιτών, καθώς δεν εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ όσων έχουν παιδιά ή προστατευόμενα μέλη ($\text{Mean} = 3,45 \pm 0,6$) και όσων δεν έχουν ($\text{Mean} = 3,28 \pm 0,69$, $p = 0,385$). Αυτό δείχνει ότι η οικογενειακή ευθύνη δεν σχετίζεται με διαφοροποιημένες στάσεις απέναντι στη χρήση τεχνολογικών εργαλείων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Επίσης, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων εκπαίδευσης ($p = 0,549$). Παρόλο που οι κάτοχοι διδακτορικού ($\text{Mean} = 3,55 \pm 0,77$) και οι απόφοιτοι μεταπτυχιακών προγραμμάτων ($\text{Mean} = 3,5 \pm 0,6$) εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερη μέση τιμή, ενώ οι κάτοχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ ($\text{Mean} = 3,24 \pm 0,67$) τη χαμηλότερη, η διαφορά αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Αυτό δείχνει ότι, ανεξάρτητα από το μορφωτικό επίπεδο, οι πολίτες έχουν παρόμοια στάση απέναντι στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων στη φορολογική διοίκηση.

Ακόμα, η επαγγελματική κατάσταση δεν επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις για τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων και νέων τεχνολογιών στη φορολογική διοίκηση ($p = 0,241$). Οι μισθωτοί του δημόσιου τομέα ($\text{Mean} = 3,47 \pm 0,66$) εμφανίζουν ελαφρώς υψηλότερη μέση τιμή σε σύγκριση με τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα ($\text{Mean} = 3,28 \pm 0,6$) και τους ελεύθερους επαγγελματίες/επιχειρηματίες ($\text{Mean} = 3,37 \pm 0,65$), ωστόσο αυτές οι διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Τέλος, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των πολιτών ως προς το εισόδημά τους ($p = 0,115$). Παρόλο που οι πολίτες με εισόδημα άνω των 40.001€ ($\text{Mean} = 4 \pm 0,28$) εμφανίζουν την υψηλότερη μέση τιμή, ενώ οι πολίτες με εισόδημα έως 10.000€ ($\text{Mean} = 3,28 \pm 0,58$) τη χαμηλότερη, οι διαφορές αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή και Μέτρα Πάταξης

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι περισσότεροι πολίτες θεωρούν πως η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή είναι σοβαρά προβλήματα που παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. Αυτό φανερώνει τη γενική έλλειψη εμπιστοσύνης στο φορολογικό σύστημα. Παράλληλα, η πλειοψηφία πιστεύει ότι τα υπάρχοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής δεν είναι αρκετά αποτελεσματικά, γεγονός που ενισχύει την ανάγκη για νέες παρεμβάσεις. Μάλιστα, το 80,2% των συμμετεχόντων υποστηρίζει ότι χρειάζονται επιπλέον μέτρα, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό (8,9%) δεν παίρνει ξεκάθαρη θέση. Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι η στάση απέναντι στη φοροδιαφυγή διαφέρει ανάλογα με το επάγγελμα. Οι μισθωτοί του δημόσιου τομέα τάσσονται περισσότερο υπέρ της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, ενώ οι ελεύθεροι επαγγελματίες και επιχειρηματίες εμφανίζονται πιο επιφυλακτικοί. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι οι μισθωτοί έχουν παρακρατήσεις φόρων απευθείας από τον μισθό τους, ενώ οι ελεύθεροι επαγγελματίες διαχειρίζονται οι ίδιοι τη φορολογική τους υποχρέωση, γεγονός που ενδέχεται να τους κάνει πιο επιφυλακτικούς απέναντι σε αυστηρότερα μέτρα. Συνολικά, τα ευρήματα δείχνουν ότι οι πολίτες θέλουν πιο δίκαια και αποτελεσματικά μέτρα για να περιοριστεί η φοροδιαφυγή.

5.2. Πολίτες και Φορολογικό Σύστημα

Οι περισσότεροι πολίτες δεν είναι ικανοποιημένοι από το φορολογικό σύστημα, καθώς το 84,2% δηλώνει δυσαρέσκεια. Αυτό δείχνει ότι πολλοί θεωρούν τη φορολογία άδικη ή υπερβολική και ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγές. Ένα από τα θέματα που διχάζει τους πολίτες είναι η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας. Δεν υπάρχει ξεκάθαρη συμφωνία για το αν είναι δίκαιη ή όχι, καθώς οι απόψεις είναι μοιρασμένες. Επίσης, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απορρίπτει την αύξηση του ΦΠΑ ως λύση για την οικονομική κρίση. Οι πολίτες θεωρούν ότι η επιβάρυνση αυτή είναι ήδη μεγάλη και ότι επιδεινώνει την καθημερινότητά τους. Ακόμη, φαίνεται πως το επίπεδο εκπαίδευσης επηρεάζει την άποψη των πολιτών για τη φορολογία. Όσοι έχουν υψηλότερη μόρφωση, ειδικά κάτοχοι

διδασκατορικού, τείνουν να την αποδέχονται πιο εύκολα, ίσως επειδή κατανοούν καλύτερα τη σημασία της για τη λειτουργία του κράτους. Τέλος, τα άτομα που έχουν παιδιά ή προστατευόμενα μέλη φαίνεται να βλέπουν το φορολογικό σύστημα πιο θετικά. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε φορολογικές ελαφρύνσεις ή επιδόματα που λαμβάνουν. Συνολικά, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι πολλοί πολίτες θεωρούν πως το φορολογικό σύστημα χρειάζεται αλλαγές ώστε να γίνει πιο δίκαιο και να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες τους.

5.3. Πολίτες και Φοροδιαφυγή

Ένα σημαντικό ποσοστό πολιτών (48,5%) δηλώνει ότι θα δεχόταν χαμηλότερη τιμή χωρίς απόδειξη, γεγονός που δείχνει ότι η φοροδιαφυγή παραμένει συχνό φαινόμενο στην ελληνική κοινωνία. Παρόλο που οι περισσότεροι πολίτες θεωρούν τη φοροδιαφυγή πιο σοβαρό ζήτημα σε σχέση με τη φοροαποφυγή, εξακολουθεί να υπάρχει μια σχετική ανοχή απέναντι στις πρακτικές αποφυγής φόρων.

Οι κυριότεροι λόγοι που ωθούν στη φοροδιαφυγή είναι η υπερφορολόγηση (41,6%), οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές (27,7%) και η αναποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού (22,8%). Αυτό δείχνει ότι οι πολίτες βλέπουν τη φοροδιαφυγή ως μια αντίδραση στην οικονομική επιβάρυνση και την έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου.

Επιπλέον, οι απόψεις για τη φοροδιαφυγή παρουσιάζουν ομοιογένεια, καθώς δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις με βάση δημογραφικούς παράγοντες όπως το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, η εκπαίδευση ή το εισόδημα. Αυτό υποδηλώνει ότι η φοροδιαφυγή αντιμετωπίζεται ως ένα γενικό κοινωνικό φαινόμενο που δεν επηρεάζεται από ατομικά χαρακτηριστικά.

5.4. Πολίτες και Ελεγκτικό Σύστημα

Οι περισσότεροι πολίτες δεν εμπιστεύονται το ελεγκτικό σύστημα, καθώς το θεωρούν αναποτελεσματικό και άδικο. Αυτή η αντίληψη μειώνει την εμπιστοσύνη προς το κράτος και δυσκολεύει την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Παρόλο που οι πολίτες

υποστηρίζουν την ανάγκη για καλύτερους ελέγχους, είναι δύσπιστοι για το αν οι αλλαγές μπορούν πραγματικά να φέρουν αποτέλεσμα. Αυτό σημαίνει ότι, εκτός από τη βελτίωση των ελεγκτικών διαδικασιών, χρειάζεται και μια γενικότερη αλλαγή στη νοοτροπία γύρω από τη φορολογική δικαιοσύνη.

Σχετικά με τις ποινές για φοροδιαφυγή, οι περισσότεροι θεωρούν ότι πρέπει να είναι αυστηρότερες, ειδικά για όσους παρανομούν επανειλημμένα. Για τη πρώτη παράβαση, προτείνουν κυρίως χρηματικά πρόστιμα (61,4%), ενώ για τους επαναλαμβανόμενους παραβάτες στηρίζουν πιο αυστηρές τιμωρίες, όπως το κλείσιμο της επιχείρησης (39,6%) ή ακόμα και τη δήμευση περιουσίας (24,8%).

Τέλος, οι απόψεις για το ελεγκτικό σύστημα δεν φαίνεται να επηρεάζονται από το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, το επίπεδο εκπαίδευσης ή το εισόδημα, γεγονός που δείχνει ότι η δυσπιστία απέναντι στους ελέγχους είναι γενικευμένη στην κοινωνία.

5.5. Πληροφοριακά Συστήματα / Νέες Τεχνολογίες & Φοροδιαφυγή

Οι περισσότεροι πολίτες βλέπουν θετικά τη χρήση νέων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και το data mining, για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Πιστεύουν ότι τα σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να κάνουν τους ελέγχους πιο αποτελεσματικούς και να περιορίσουν τις παρανομίες.

Ωστόσο, παρά την αποδοχή της τεχνολογίας, υπάρχουν επιφυλάξεις για συγκεκριμένα συστήματα, όπως το ELENXIS και το Ηλεκτρονικό Περιουσιολόγιο, που δεν έχουν ακόμα κερδίσει την εμπιστοσύνη του κοινού. Οι πολίτες φαίνεται να ανησυχούν για τον τρόπο εφαρμογής τους και για το αν θα λειτουργούν δίκαια και αποτελεσματικά.

Τέλος, οι απόψεις για τη χρήση νέων τεχνολογιών στη φορολογία είναι παρόμοιες για όλους. Δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα ή το εισόδημα, γεγονός που δείχνει ότι η τεχνολογία αντιμετωπίζεται ως μια γενικά αποδεκτή λύση για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

5.6. Συνολικά Συμπεράσματα και Προτάσεις

Συνεπώς καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, οι περισσότεροι πολίτες φοροδιαφεύγουν λόγω των υψηλών φορολογικών συντελεστών και της αναξιοπιστίας που έχουν απέναντι στον ελεγκτικό και φοροεισπρακτικό μηχανισμό. Με στοχευμένες παρεμβάσεις στο φορολογικό μας σύστημα θα μπορέσει να μειωθεί το αίσθημα αδικίας και ανασφάλειας που έχει δημιουργηθεί στους πολίτες, με αποτέλεσμα το κράτος να καταφέρει να περιορίσει μελλοντικά τα ποσοστά φοροδιαφυγής και να αυξήσει τα έσοδα του. Αν ως κράτος μπορέσουμε να μειώσουμε τα ποσοστά φοροδιαφυγής με κάποιο τρόπο, όπως με αύξηση του ποσοστού από 30% που είναι σήμερα για κάθε φορολογούμενο, που πρέπει να καλύψει επί του ετήσιου εισοδήματος του με δαπάνες που έχουν εξοφληθεί με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής, θα μπορούν να μειωθούν παράλληλα και οι φορολογικοί συντελεστές στην χώρα μας, με αποτέλεσμα οι υπάρχουσες επιχειρήσεις να μην χρειάζεται να μεταφέρουν σε άλλες χώρες την φορολογική τους έδρα το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση εσόδων για το κράτος, την μείωση θέσεων εργασίας και αύξηση της ανεργίας. Επιπροσθέτως θα δημιουργούνται θετικό κλίμα για νέες επενδύσεις που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την Ελληνική οικονομία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφικές πηγές:

- Γεωργακόπουλος Θεόδωρος, Παναγιώτης Πάσχος. *Εισαγωγή στη Φορολογία*. Αθήνα, 1998.
- Νίκος, Τάτσος. *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*. Αθήνα, 2001

Ξένη Βιβλιογραφία:

- *Analysis of the factors affecting tax evasion in Greece. International Journal of economics and business Administration*. Available at: <https://ijeba.com/journal/754> (accessed January 2022).
- *Combating Tax Avoidance. Eu and Greek measures*. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5004615 (accessed October 30, 2024).
- *Corruption, Punitive Tax Rates and bad ideas contribute to Greek tax evasion*. . Available at: <https://www.nomikosodigos.info/en/articles/870-fighting-tax-evasion-in-greece> (accessed July 2017).
- *Tax evasion in Greece - A study. Who pays taxes in Greece*. Available at: <https://www.dianeosis.org/en/2016/06/tax-evasion-in-greece> (accessed June 2016).

Ψηφιακά Τεκμήρια:

- *Δίκαιη και απλουστευμένη φορολογία. Η Ε.Ε προτείνει νέα δέσμη μέτρων*. Διαθέσιμο στο: <https://www.taxheaven.gr/news/49869/dikaih-kai-aploysteymenh-forologia-h-ee-proteinei-nea-desmh-metrwn-me-25-draseis-gia-thn-forologia?nomobile=1> (πρόσβαση Ιούλιος 16, 2020).

- *Εγχειρίδιο ενημέρωσης φορολογικών και εφοριακών ελεγκτών για δωροδοκία και διαφθορά.* Διαθέσιμο στο:
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/el/publications/reports/2013/11/bribery-and-corruption-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors_g1g37d8c/9789264233935-el.pdf (πρόσβαση Μάρτιος 10, 2025).
- *Εκσυγχρονισμός των εργαλείων κατά της φοροδιαφυγής.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.naftemporiki.gr/finance/269314/eksygchronismos-ton-ergaleion-kata-tis-forodiatygis/> (πρόσβαση Απρίλιος 1, 2021).
- *Έρχονται οι on line έλεγχοι της Εφορίας με το Elenxis.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.taxheaven.gr/news/3871/erxontai-oi-on-line-elegxoi-ths-eforias-me-to-elenxis> (πρόσβαση Αύγουστος 25, 2008).
- *Ηλεκτρονικές αποδείξεις 2025.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.enikonomia.gr/economy/ilektronikes-apodeixeis-2025-poies-met/611693/> (πρόσβαση Μάρτιος 7, 2025).
- *Κατηγορία Εισοδήματος και Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.aade.gr/omogeneis-katoikoi-exoterikoy/eisodima/katigories-eisodimatos-kai-forologia-eisodimatos-stin-ellada> (πρόσβαση Μάρτιος 17, 2025).
- *Νέα εργαλεία για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.* Διαθέσιμο στο:
<https://minfin.gov.gr/nea-ergaleia-gia-tin-antimetopisi-tis-forodiatygis-kai-tin-veltiosi-tis-exypiretisis-tou-politi-to-2025> (πρόσβαση Μάρτιος Πρόσβαση στις 7, 2025).
- *Οδηγίες συμπλήρωσης Φορολογίας Εισοδήματος.* Διαθέσιμο στο:
https://www.aade.gr/sites/default/files/2025-03/odigies_symplyhrosis_fe2024.pdf (πρόσβαση Μάρτιος 17, 2025).
- *Οκτώ λύσεις για την φοροδιαφυγή.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.dianeosis.org/2016/06/tax-solution> (accessed Μάρτιος 8, 2025).

- *Ποιοί πληρώνουν τους φόρους.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.protothema.gr/blogs/aleksandros-kasimatis/article/1525450/poioi-plironoun-tous-forous> (πρόσβαση Αύγουστος 31, 2024).
- *Τι είναι και πως λειτουργεί το ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο.* Διαθέσιμο στο:
<https://ecopress.gr/akinita-ti-ine-ke-pos-litourgi-to/> (πρόσβαση Ιανουάριος 8, 2019).
- *Τι είναι το my data.* Διαθέσιμο στο: <https://www.e-forologia.gr/mydata.aspx>
(πρόσβαση Μάρτιος 10, 2025).
- *Το δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας.* 6 3 2025.
- *Το δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας.*
https://www.dianeosis.org/2016/09/greece_demographic_crisis (πρόσβαση Μάρτιος 6, 2025).
- *Χρήση ψηφιακού χρήματος.* Διαθέσιμο στο:
<https://www.ot.gr/2024/11/26/oikonomia/metrita-einai-proetoimasmeni-i-ellada-gia-ena-mellon-xoris-ayta-ti-deixnei-ereyna> (πρόσβαση Νοέμβριος 26, 2024).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει σχεδιαστεί στο πλαίσιο της μεταπτυχιακής εργασίας «**ΑΙΤΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ**» που διενεργείται από τον μεταπτυχιακό φοιτητή Ζηνακώβ Αλέξανδρο στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, υπάρχει εγγύηση τήρησης της εμπιστευτικότητας και περιλαμβάνει έναν αριθμό ερωτήσεων σχετικά με τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και την αποτελεσματικότητά τους. Ο χρόνος που θα διαθέσετε είναι περίπου 5 λεπτά.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Ζηνακώβ Αλέξανδρος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής του Προγράμματος Σπουδών «Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων:

A. Δημογραφικά Στοιχεία:

1. Φύλο:

A) Άντρας B) Γυναίκα

2. Ηλικία:

A) 18-25 B) 26-35 Γ) 36-46 Δ) 47-58 E) 59 +

3. Οικογενειακή Κατάσταση:

A) Άγαμος ή Διαζευγμένος B) Έγγαμος

4. Παιδιά ή/και προστατευόμενα μέλη στην οικογένεια:

A) Χωρίς παιδιά/προστατευόμενα μέλη
B) 1-3 παιδιά/προστατευόμενα μέλη
Γ) Πολύτεκνη οικογένεια

5. Εκπαίδευση:

A) Υποχρεωτική Εκπαίδευση
B) Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

- Γ) ΑΕΙ-ΤΕΙ
Δ) Μεταπτυχιακό
Ε) Διδακτορικό

6. Επαγγελματική κατάσταση:

- Α) Ελεύθεροι Επαγγελματίες/Επιχειρηματίες
Β) Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα
Γ) Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα

7. Εισόδημα:

- Α) έως 10.000
Β) 10.001-15.000
Γ) 15.001- 25.000
Δ) 25.001- 40.000
Ε) 40.001 και άνω.

Β. ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ, ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΑΤΑΞΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Παρακαλώ συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω απόψεις σχετικά με τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή και τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής:	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1.Ο βαθμός φοροδιαφυγής παραμένει υψηλός στην χώρα μας.					
2. Ο βαθμός φοροαποφυγής					

παραμένει υψηλός στην χώρα μας.					
3. Πιστεύεται ότι αρκούν και είναι αποτελεσματικά τα υφιστάμενα μέτρα για να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή στην χώρα μας;;					
4. Πιστεύεται ότι υπάρχει ανάγκη για νέα μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής;					

Γ. ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Παρακαλώ συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω απόψεις σχετικά με το φορολογικό σύστημα στην χώρα μας.	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
5. Κατά πόσο είστε ικανοποιημένος από τον τρόπο φορολόγησης στην					

χώρα μας;					
6. Ποια είναι η άποψη σας σχετικά με την επιβολή φόρου στην ακίνητη περιουσία;(ανεξάρτητα από το εάν θεωρείται δίκαιο ή άδικο τον ένφια).					
7. Πιστεύεται πως η αύξηση του ΦΠΑ συντελεί στην αντιμετώπιση της κρίσης;					

8 . Ποιοι κατά την γνώμη σας σηκώνουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος στην χώρα μας;

- A) Ελεύθεροι Επαγγελματίες / Επιχειρηματίες
- B) Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα
- C) Μισθωτοί Δημόσιου Τομέα
- D) Συνταξιούχοι
- E) Άλλο
- F) Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ.

Δ. ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Παρακαλώ συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω απόψεις σχετικά με την φοροδιαφυγή.	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
9. Πιστεύεται ότι η φοροδιαφυγή είναι σημαντικότερη της φοροαποφυγής;					
10. Θα δεχόσασταν χαμηλότερη τιμή ώστε να μην σας δώσουν απόδειξη;					
11. Έχετε ζητήσει να μην σας δοθεί απόδειξη ώστε να πληρώσετε λιγότερο;					

12. Ποιος πιστεύεται πως είναι ο λόγος που οδηγεί στην φοροδιαφυγή;

A) Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές.

B) Η Υπερφορολόγηση

Γ) Η αναποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού.

Δ) Η Πολυνομία

E) Δεν γνωρίζω/δεν απαντώ.

13) Αν μπορούσατε να παρομοιάσετε την φοροδιαφυγή με κάποιο από τα παρακάτω ποιο θα ήταν;

A) Συνέπεια του αναποτελεσματικού φορολογικού συστήματος.

B) Συνέπεια της νοοτροπίας της χώρας μας – έλλειψη φορολογικής συνείδησης

Γ) Μαύρο χρήμα

Δ) Εύκολος πλούτος

E) Έσχατη λύση σε περίπτωση ανάγκης

Z) Αναγκαίο καλό.

E. ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.

Παρακαλώ συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω απόψεις σχετικά με την	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφ ωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφω νώ απόλυτ α

αποτελεσματικότη τα του ελεγκτικού μας συστήματος.					
14. Πιστεύεται πώς το ελεγκτικό σύστημα στην χώρα μας είναι αποτελεσματικό;					
15. Θα μπορέσει να εξαλειφθεί κατά την γνώμη σας η φοροδιαφυγή στο μέλλον, δεδομένου ότι βελτιώνονται οι τρόποι ελέγχου;					
16. Ο φορολογικός έλεγχος γίνεται κατά την γνώμη σας αξιοκρατικά στην χώρα μας;					
17. Πιστεύεται πως πρέπει να γίνει πιο κατάλληλη η πληροφόρηση γύρω από το					

ελεγκτικό μας σύστημα;					
---------------------------	--	--	--	--	--

18. Με ποια από τις παρακάτω τεχνικές θεωρείται πως θα υπάρχει καλύτερος έλεγχος της φοροδιαφυγής;

- A) Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου.
- B) Τεχνική καθαρής θέσης του φορολογουμένου
- Γ) Τεχνική Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε μετρητά
- Δ) Με συνδυασμό όλων των παραπάνω τεχνικών.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ: Τεχνική Ανάλυσης Ρευστότητας: Η τεχνική προσδιορίζει τη φορολογητέα ύλη αναλύοντας τα έσοδα (φορολογητέα και μη), τις αγορές και δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές) και τις αυξήσεις και μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών) του φορολογούμενου φυσικού προσώπου.

Τεχνική Καθαρής θέσης: Η τεχνική αυτή αναδημιουργεί το οικονομικό ιστορικό του ελεγχόμενου και προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα.

Τεχνική Τραπεζικών καταθέσεων και Δαπανών σε μετρητά: υπολογίζει το εισόδημα δείχνοντας τι συνέβη με τα κεφάλαια / διαθέσιμα του φορολογούμενου. Βασίζεται στη θεωρία ότι εάν ένας φορολογούμενος εισπράττει χρήματα, μπορεί να συμβούν μόνο δύο πράγματα: είτε να τα καταθέσει είτε να τα δαπανήσει.

.19. Ποια είναι κατά την γνώμη σας η καταλληλότερη ποινή για κάποιον που ελέγχθηκε και φοροδιαφεύγει για πρώτη φορά; (Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη).

- A) Παρατήρηση / Προειδοποίηση
- B) Χρηματικό πρόστιμο ανάλογα με το ύψος της φοροδιαφυγής
- Γ) Διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης
- Δ) Δήμευση περιουσίας
- E) Προσωρινή φυλάκιση

20. Ποια είναι κατά την γνώμη σας η καταλληλότερη ποινή για κάποιον που ελέγχθηκε και φοροδιαφεύγει επανειλημμένα; (Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη).

A) Παρατήρηση / Προειδοποίηση

B) Χρηματικό πρόστιμο ανάλογα με το ύψος των φορολογικών παραβάσεων.

Γ) Διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης

Δ) Δήμευση περιουσίας

Ε) Φυλάκιση.

Z ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ / ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ & ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.

Παρακαλώ αξιολογήστε στην αποτελεσματικότητα των κάτωθι πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών σε σχέση με την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής:	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
21. Το σύστημα φορολογικού ελέγχου ELENXIS συντελεί στην αντιμετώπιση της					

φοροδιαφυγής.					
22. Η εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Περιουσιολογίου θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.					
23. Η υιοθέτηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (π.χ. data mining, Internet of Things, τεχνητή νοημοσύνη) θα μπορούσε να συντελέσει στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.					
24. Η Ηλεκτρονική Φορολογική Διοίκηση (υποβολή ηλεκτρονικών δηλώσεων κλπ)					

συντελεί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής					
25. Η εφαρμογή My data (online διασύνδεση των ηλεκτρονικών βιβλίων – τιμολογίων) συντελεί την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.					

Σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας!